

Народна и универзитетска
библиотека — Скопје

Р. Ч. с. с. № 4.

Р II 170

ДЕЧАНСКИ
ПРЕВЕНАЦЬ.

У НОВОМЪ САДУ

НАРОДНА КНИГОПЕЧАТНЯ ДР. ДАН. МЕДАКОВИЋА.

1852.

595

25

R II-170

Г 890 т.р. Рукопись на амфоли
Регистр. № 549/44

ДЕЧАНСКИ Ст. 133

ПРВЕШАДЪ.

ОПИСАНИЕ МАНАСТИРА ДЕЧАНА, ДИПЛОМА
КРАЛЯ ДЕЧАНСКОГО, ОПИСАНИЕ ИНЕКСКЕ
ПАТРИАРШИЕ, МНОГИ СТАРИ ЗДАНИЯ,
многи места старе Србие и Косовскогъ
поля.

одъ

Гедеона Јосифа Јоринића,
Бромонаха Дечанскогъ.

КЊИЖНИЦА
Философског Факултета
у Скопљу

У НОВОМЪ САДУ

НАР. КЊИГОПЕЧАТНЯ ДАН. МЕДАКОВИЋА

1852.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА-Скопје

Инв. № 549 / ИФ

АЛПИКОВА
АТЕТИЧЕСКИ ТЕХНОЛОГИИ
СКОПЈЕ

ПРЕДГОВОРЪ.

У момъ детинству я самъ найохотніе слушао, кадъ е ко преповедао што о странымъ земляма, о морама, о царствама, такође о путованю мирномъ и опасномъ, о волненіяма морскимъ, и тако далѣ. Я самъ доста пута као дете и оплакао какове нещастнике, за кое самъ преповедати чуо, да су по дальнимъ морама путуюћи и съ волнама морскимъ по толико година борећисе, найпосле истимъ волнама и покривени были, или одъ разбойника морскій оплѣнѣни, а кадкадъ и у робство одведени. Исто тако у момъ детинству, я самъ съ некомъ невиномъ нѣжностю оплакивао промотреніе Божіе, кадъ ми е ко преповедао, а доцніе кадъ самъ и самъ книге чи-

тати почео, како су сужњви по неколико година у робству бивали, у робству неки свакакве муке трпили, и свакоякимъ начиномъ промотренія Божіегъ, многи су изъ робства избављени, и къ своима на велику радость повраћени бивали.

Виште пута као дете у себи говоріо самъ, ала да я могу отићи на то море, да видимъ те велике галіе, и те велике таласе, кое се као планине по мору валију, и шта ли онда јдни морнари раде, кадъ никди на суву земљу изићи не могу, а предъ еобомъ гледати морају, како ћedu јй волне морске да прогудају.

Ова у мени у детинству момъ родившасе желя света видити, растла є еднако съ моимъ годинама, досета пута мисліо самъ, како бы я могао виште света видити. Овакимъ мислима годину 1829-тѣ године пређемъ у Сербію, съ намѣромъ преко Сербіе и Болгаріе у свету гору отићи, а оданде кудъ да Богъ.

Но кадъ у Сербію пређемъ, ту одъ Нѣгове Свѣтлости србскогъ Княза Милоша врло лепо примљенъ будемъ, и онъ ме пошљ у Београдъ Митрополиту Антому, кој ме одма за Діакона рукоположи, по томъ примљенъ будемъ у Крагуевцу у двору княжескомъ за дворскогъ Діакона; сада самъ имао прилику познатисе немало са свима србскимъ великашима.

Овомъ приликомъ добио самъ благоволеніе ооъ княжеске светле фамиліе по краткомъ вре-

III

мену Князъ Милошъ пошлѣ ме у Монастырь Савинацъ, кога є онъ самъ изнова сазидати дао за коега одъ горенаведеногъ Митрополита Београдскогъ и рукоположенъ будемъ.

Я самъ у Сербіи у свакомъ задовольству живіо до године 1842. Године 1844-те случай нѣки, кои, и ако за мене врло опасанъ бывши, я за велику мою срећу почитуемъ, другчіе бы я можда и до садъ у Сербіи остао. Овай случай зактевао є, да у Бугарску одемъ. Я измолимъ одъ правительства сербскогъ дозволенъ, и одемъ у Бугарску, изъ Бугарске у Стару Сербію, као и у Дечане. Одавде самъ и провидіо све Србске предѣле као и послѣ Косово, послѣ тога дођемъ и у Аустрію, гдј се съ многима ученимъ нашима Славяними познамъ, кои су ми препоручивали да я по старой Сербіи извѣстне предѣлѣ, у кое спада и полѣ Косово по могућству опишемъ, а тако и знамените Монастыре.. И да древности Србске, ако таковии у старой Сербіи има истражимъ и опишемъ.

Честитій наши Срба и предреченій Славяна ова препорука моїй є намѣри већу снагу дала, да ныномъ жаркомъ родолюбію соотвѣствуемъ, а съ тымъ премиломъ роду србскомъ и ако малу ползу привесемъ, (одъ мала мало).

Нашавши се одъ почитаніј вредны мужева у моїй намѣри овако подкрѣпленъ одемъ изъ Беча преко Далмаціе у Црну гору, одкудъ по

други путь прођемъ крозъ Прногорско-брдске предѣле Бѣлопавлиће, Нипере, Куче, Васоевиће, Братоножиће и Никишиће, и одемъ у Монастыръ Высоке Дечане, а изъ Дечана съ једнимъ врест-нимъ Јеромонахомъ прођемъ крозъ стару Сербію и поль Косово, и гди самъ што примѣтити мо-
гао, да је за нашъ Народъ знаменито опишемъ.

Ово описаніе, почевши одъ описавія Мона-
стыра Высоки Дечана назвао самъ „Дечански Пр-
венацъ,“ изъ почитанія древной овой србской за-
дужбини, што ее надамъ, да ћedu дечански а и
Патріаршески калуђери у напредакъ любопитљи-
віи быти, што одъ важности и древности Срб-
скій дознавати, и роду свомъ на видило износи-
ти, и овако Мати стара Сербія последњегъ вре-
мена названа (Албаніа. Арнаутека) родиће дечан-
скомъ првенцу когъ потомка, кој ће свомъ ро-
ду на ползу служити моћи. О томъ увѣренъ бу-
дући больма, што је Јеромовахъ и Сосудохрани-
тель Монастыра Дечана, отацъ Серафимъ у со-
гласју отца Архімандрита и оца Игумна истогъ
Монастыра, године 1850 две књижице црковне
Лкадиста и Правило светогъ Стефана краля
Дечанскога у књигопечатнии београдской печата-
ти дао, и за плату књигонечатић трошакъ одъ
Нѣгове Свѣтлости сербскогъ Княза Александра
милостиво добио.

Ово мое мало, но съ врло различнимъ упутавашу трудомъ скопчано бывше дѣло посвѣћуемъ я премиломъ Народу Србскомъ. Я ћу се одвећь радовати, ако дознамъ, да є овай мой мали трудъ какову ползу нашемъ Народу принео, изъ коегъ нѣдара и я србскимъ млекомъ одоенъ израстає самъ, и коегъ съ Божијомъ помоћю есамъ и остаемъ

Богомоляцъ,

Гедеонъ Јосифъ Юришићъ
Іеромонахъ.

На Спасовъ данъ године 1852.

У Новомъ Саду.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ ОТДЕЛ
ОБЩЕСТВА ПО ПРИРОДОВЕДЧИКИИ
И МАТЕМАТИКИ
ИМЕННИКА АЛЕКСАНДРА ГЕОРГИЕВИЧА САМОДЕЯ
САНКТ-ПЕТЕРБУРГ
ОБЩЕСТВА ПО ПРИРОДОВЕДЧИКИИ
И МАТЕМАТИКИ
ИМЕННИКА АЛЕКСАНДРА ГЕОРГИЕВИЧА САМОДЕЯ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ 1850

ПЕЧАТЬ

• № 71 • № 10 • № 60 • № 66 • № 70

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ 1850

А. Г. БЕДРОВ (БЕДРОВ)

ОПИСАНИЕ

Монастыра Высоки Дечанъ.

Овай је монастыръ крестообразно сазиданъ, у коему покрай велике цркве има јошть две мале у истомъ црковномъ зданію, съ южне стране црква светогъ Отца Николе, а са съвернэ светогъ великомученика Димитрија. Тако четвртоуголна ребра ове цркве у дужини су цѣлогъ храма, сирѣчъ мужке цркве, коя ребра служе и за просторъ унутрашнии овій мали црквица.

На источной стране цркве споля видисе једна велика округлость олтарна, и четири мале. Ове су мале округлости две одъ олтара пomenуты мали црквица, а две друге, једна одъ Ироско-мидје велике цркве, а друга одъ два параклиса, кои су једанъ надъ другимъ на јужной стране простора олтарногъ остављни, у ове параклисе изъ олтара велике цркве улазисе, кои могу и за скровнице служити. Тако ови петъ округлости сочинявају велику округлость олтарну, и врло вешто архитектуромъ сојжену, да примѣтително око имае чимъ овде забавити, као што ће садъ у изјасненію слѣдовати.

На цркви је кубе једно. Но овдашни калу-

ћерп причаю, да є светый Стефанъ краљ србски названый Дечанскій планъ скрою био, да ову свою задужбину са двадесетъ и четири кубета украси, као што то изнутрашни дадесетъ и четири свода црковнїй сведоче, о коимаћесе на свомъ мясту говорити, но да му је у сновидѣнію образа светогъ Николе скора смртъ објавлена была, чега ради у истомъ сновидѣнію речено му буде, да чашь пре съ єднимъ кубетомъ цркву свршише, и за живота единому у Тройцы славимому вседржителю Богу у славу посвети. Щедри овай ктіоринъ предреченый светый краљ Дечанскій явленію сповидѣнія свогъ слѣдуюћи съ єднимъ кубетомъ ову задужбину свою сврши, и по сновномъ предсказанію свомъ единому вседржителю Богу у славу посвети.

Я пезнамъ, ођули кадаръ быти ово у створу предивно зданіе сопршено описати, но стараћусе, да читателя колико болѣ могу о таковомъ понятна учинимъ.

Описаніе

Споляшности цркве.

Црква је ова одъ темеља до вр'a одъ две сорте (феле) тесаногъ мермера сазидана.

Темель је једну стопу и половина одъ земље високъ, за једну стопу и половина око све цркве одъ

црковногъ зида шири, на коему темелю одъ једногъ шуха дебео округли поясь лежи, съ коимъ є црква опасана. На темелю можесе удобно сѣдити. Познаесе и сада, да є овай темель био оловомъ покривенъ, но по паденію царства србскогъ Арнаути су олово съ нѣга поскидали, и куршуме (танета) излили, а темель до сада непокривенъ лежи.

На темелю почетъ є црковный зидъ одъ белогъ чистогъ мермера, когъ є једанъ редъ плоча свудъ унаоколо две стопе и половина у висину широкъ. Други є редъ илоча одъ мермера шареногъ бело-првено-плаветногъ, (чеверастогъ изверуганогъ) кои є мало одъ првогъ реда ужки. Трећи є опетъ одъ белогъ, а четврти одъ шареногъ, (овай шарени мермеръ зовесе *сомакія*) и тако овымъ начиномъ, и све вишији редъ одъ нижегъ ужкій до крова є зидъ са своимъ ниже-слѣдуюћимъ украшенијама художествено довршенъ.

Кровъ є одъ две и четири стрее, сирѣчъ: на олтару и паперти по две су стрее, а на површини храма съ кубетнимъ кровомъ четири.

Надъ олтаромъ и надъ паперти површини споляшногъ свода изидашъ є други зидъ изъ зида једно два фата високъ, и одъ обичногъ црковногъ зида по соразмѣрју ширине цркве једанъ другомъ ближкіи, по чemu два крова и две стре. А на ереди цркве то есть надъ површиномъ хра-

ма овако су изидана три зидъ изъ вида, па трећемъ овомъ зиду укрѣплено је са осамь художествено укращени прозора прекрасно кубе, (труло) надъ коимъ је утврђенъ божественомъ силомъ богатый, и металомъ драгоценъ десетъ шуха одъ прилике високъ одъ чиста сребра саливени крестъ.

Кубе је оловомъ покривено, по кровъ му је одъ дугогъ времена воздушнимъ погодама изложенъ будући бою променјо, мислио бы човекъ, да је одъ бакра. Ово нје никадъ препокривано, и на нјму тако добро кровъ и данаесь стон, да се чине, да је саливенъ.

И остало је сва црква оловомъ покривена. Ова је на много места кривљна, но нико не памти, да је кадъ олово на нјој променјено, и зато је кровъ цркве у яко слабомъ стану, пужно је, да се сва кромъ кубета површина црковна препокрије. Но будући овай монастыръ у јзгри зулума (насиља) аријутскогъ существује, то Богъ зна, хоћели у стану быти и у напредакъ себе одъ вредителни случаја закланјати.

На цркви има троя врата, и сва су на паперти остављена.

Врата западна.

Шестостолни овій врата довратцы прови-

ћени су одъ вишенаведеногъ белогъ и шареногъ мермера.

Два средия столша овій довратака художествено су израђена, једанъ съ једногъ шуха дебео четвероуголни виновомъ с лозомъ гвожђа пуномъ, на којему се птичице виде изваянъ. И до њега други једанъ шухъ уокругъ дебео као одъ две струке плетено је увієнъ. Остали су четвероуголни прости. Вр'ови су још довратака сви саксіјама и цвећемъ изваяни. На вр'у овіп съ једне и друге стране као изъ зида извученъ је одъ белогъ мермера по једанъ два шуха у величини лафъ, оба су у цѣлой природи изваяни. Штета, што ова и остала још нека украшенија и неу надкривена, већ су многа непогодама изложена будући много исквариласе, као и ова два лафа, што су преди љутоге збогъ воздушне непогоде изгубили, и главе су имъ много искварене.

На овимъ довратцима утврђенъ је выше врати фатъ и поль високъ шестосводнији сводъ, овай је лепше одъ довратака украшенъ. Найгорњи је одъ обичногъ црковногъ зида выше одъ једногъ шуха извученъ, кој је и оловомъ добро покривенъ, да ништа одъ њега покварено неје. Овој је свода сви кромъ једногъ, сводићи валијемъ украшени. Овай горњи је лозама и свакоякимъ лишћемъ, на којему се неке животине и птице виде. Исподъ њега је други прости. Трећи

е увієнъ, по четвртомъ изваяне су гране съ цветовима, на средъ кога е изваянъ шестокрилатый Аггель, до кога съ обе стране по јдна птица видисе. Пети е художествено ижлѣблѣнъ, а шести танкоувіенъ. У средъ свода надъ вратима разширена е мермерна икона, на којој е Престолъ, којегъ е сѣдалище съ обе стране съ провиђеннымъ предњимъ лафова труповима изваяно, и на Престолу седећегъ, у левой руци са седамъ печата запечаћену књигу држећегъ, а десномъ рукомъ благосилјајућегъ Вседржитеља образъ изваянъ е, съ обе стране престола стои по јданъ Аггель, одъ кој јданъ руку на прси метнувши као да се моли; а други десну руку предъ лице пруживши, као да се чуди. Џѣль овогъ изваяногъ изображења калуђери двојако толкују. По предизјасненомъ толкују они страшни судъ, а будући е овогъ монастыра храмъ Тройчинъ данъ, то ова икона и образъ свете Тройце представља.

Съ обе стране овогъ свода успореду по соразмѣрју ширине црковне, разумѣваюћи одъ врата до накрай зида на среди стои по јданъ, одъ једногъ фата високъ, и три шуха широкъ прозоръ, по среди овай прозора утврђенъ е по јданъ осмоугольнији диречићъ, кој е у прозору съ десне стране, подъ вр'омъ съ четири лагње главе провиђенъ, и на овомъ десногъ прозора сводићу два су, једно друго загравишигъ, а другомъ ру-

комъ рукуюћегсе дѣтета изваяна. А съ леве стране на диречићу прозора видисе четири птице, а на сводићу две аждае съ отворенимъ една на другу челностима.

На три одъ прилике шуха выше ови западны врата илiti выше надвратногъ свода има опет' једанъ, фатъ и поль высокъ и едно четири шуха широкъ прозоръ съ четири диречића, коя су два на среди и два на крајима. Овай прозоръ има свой сасвимъ лепо украшеный и оловомъ надкривеный сводъ, кои е као и первазъ око целогъ прозора ситнімъ и лепшимъ ваяниемъ него што е сводъ надъ вратима украшенъ. Диречићи у вр'у такође су украшени. Подъ сводомъ е изваяна икона светогъ великомученика Георгіа, кои на коню седећи коњемъ аждаю поражава. Предъ коњемъ видисе клечећа дѣвица.

Са обе стране овогъ прозора одоздо на углу изваянъ е по једанъ, два шуха у величини скученый човекъ, кои на леђима дрижи по једанъ усправо диречићь, па којима е съ обе стране одозгоръ споредъ прозорногъ свода утврђенъ по једанъ крилатый лафъ, но једногъ одъ ових ненадкривены лафова много е времена погода покварила, а другије као што причају калуђери случайно пао, у време, кадъ је Татаранъ съ војскомъ долазио, да овай србски народъ одъ Султана преотме, тада кадъ у овай монастыръ до-

ће съ намѣромъ потурчити га, простре шехъ предъ црквомъ сесаду и почне кланяти, у тай часъ падне одъ овогъ прозора мермерный крилатый лафъ, и Шеха на место убиє. У овай прстый ма изыђе изъ цркве огань, и надъ монастырскомъ капіомъ на кули, на којој је и црквица светогъ великомученика Георгіја была некудебану упали, кулу и црквицу у облакъ однесе, само капія, која и данасъ существует остане. Овомъ Божественномъ казнју татари поплашени одма одъ манастира отиду, и тако овомъ Божественомъ силомъ монастыръ се од нападателя спасе.

Выше овогъ прозора остављенъ је још једанъ, одъ прилике једанъ фатъ високъ, и два шуха широкъ прозоръ, посреди кога је једанъ у вр'у некимъ главама украшеный диречић, а у сводићу прозора ружа је изваяна.

Съ једне и съ друге стране овогъ прозора за једанъ фатъ разстояња као изъ зида извучена је по једна одъ прилике два шуха велика на камену съ разширенымъ крилима седећа птица. Љета што су и ове птице ненадкривене много се изкварије, кое, као и друга многа ове цркве спољашна украсења, одъ доброгъ мермера будући, да су надкривена била, нити бы се изкварила, нити свой видъ изгубила.

Ово је страна западногъ зида ове цркве, која

има своя една велика врата съ украшенымъ довратцима и сводомъ. Четири украшена прозора, са осталимъ примѣчаніа вреднымъ, и по могућству момъ обяснѣніемъ украшенијама. Ёшь остаю украшенија исподъ вр'а ове стране кудъ допире край крова црковногъ, но ова ћеду се на свомъ месту обяснити.

Описаніе

Стране Съверне.

На овой стране врата су на паперти отворена. На овимъ вратима довратцы су одъ петъ стубова. Стубови су одъ белогъ и шареногъ мермера. Први до врата стубъ четвероуголный лозомъ е и лишњемъ, а такође и цвећемъ изваниъ, до ињга други је простъ, трећи је увінъ, четврти четвероуголный и петый осмоуголный простъ. Вр'ови су ови довратака художествено саксіјама и цвећемъ украшени, у коима съ десне стране види се съ разширенымъ крилима птица Соко стоећи, а съ леве лице човечје.

Надъ овимъ довратцима укрѣпленъ је четверосводнији сводъ; најгорнији је за једанъ шухъ изъ зида извученъ и оловомъ покривенъ; на овомъ своду изважана је искривудана лоза съ лишњемъ, у којој се неки люди виде, кои су пола четверонога животиня а пола люди. Одъ ови люди

ди иль животиня неки у рукама носе стрелу и щитъ, и неке итице стреляю, а неки у рогъ свираю; други е сводъ увіенъ, трећи е прости, а четвртый е лозомъ и свакоякимъ лишњемъ изваянъ.

У средини свода на мермерной плочи изваянъ е крестъ, којегъ съ обе стране по једна грана са по четири цвета види се. Више попречника крејста стон надиње подъ титлама: Јс. Хр. царь славы.

Выше врата овай мало даљ одъ свода съ обе стране остављенъ је по једанъ одъ прилике једанъ фатъ високъ и два шуха широкъ прозоръ. Ёдногъ је обично на једи осмоуголни дречићу вр'у съ главама као дѣвическогъ лика, кое имају спуштену косу (власи) украшенъ, и на своду овогъ види се устремљена нека итица, коя је съ разширенымъ крилима на једну змју стала, змја пакъ исподъ ње съ отворенимъ челоствима, на свогъ суперника зіја. Съ једне стране ове птице видисе једно гнѣзде и у њему птиче, а съ друге такође изъ гнѣзда излетивше птиче изваяно је. Другогъ пакъ прозора дречић је цвећемъ некимъ украшенъ, а на своду су две птице једна другой окренуте, посредъ који једна граничица изваяна види се.

На паперти до подъ стреју никакови други примѣчаніја нема.

Съ ове съверне стране на ребрима церкве имаю четири прозора. Два по среди већа, одъ прилике фатъ и поль высока и само два шуха широка. И съ краева два маня, за једанъ фатъ высока и једанъ шухъ широка. Средни ови прозори имаю свое диречиће, једанъ е некимъ ружама у вр'у искићенъ, надъ коегъ своду виде се две Аждае рогате, кое исподъ ныи трећу су челюстима преко среде уфатили, коя је такође рогату свою главу съ отворенымъ челюстима на свое нападатељ дигнула.

Другогъ средњегъ прозора диречић је съ главама лица човечјегъ изваянъ, и на своду је ягњъ, кое носи барјакъ, више кога види се кресть, ягњъ је свою главу натрагъ на овай барјакъ окренуло.

Два предпоменута на овимъ ребрима маня прозора немаю никаквогъ примѣчаніја.

Средня ова часть цркве выша је одъ части папертине и олтарне. Она има своя четири крова, као што је напредъ казано.* На трећемъ и найгорњемъ ове средње части цркве четвероугономъ зиду утврђено је округло својомъ висиномъ и красотомъ гордеће се кубе. Ово има осамъ свои художествено израђени прозора, по среди свакогъ је по једанъ диречић, кои је у вр'у сваки по свомъ различију ваяњемъ украсенъ, и выше свакогъ је на своду прозора по једна кр-

стата, четвероуголна, иль округла рупа остављана, коя свака свомъ прозору такође за укращење служи. Кубе је оловомъ покривено, но тако художествено, да се чини, да је саливено. Овай Кубета кровъ нје никда крилънъ вити што поплављањь, и јоштъ петъ стотина година служити може да се не поправља. На вр' кубета блиста се од чиста сребра саливеный укрѣпленый крестъ, којегъ почитаніе овай бѣдный народъ Христіанскій, кои у суједству и међу Арнаутима, — овымъ крвожедницима и насилицима, кои се Бога не страше, цара не познаю, а власти не боје — живи, — јоштъ у вѣро-закону обдржава, и којегъ божественна сила дugoстрадаојему и дуготрећему народу овоме надежду болъ будућности обећава.

Ово је сѣверна страна црковній ребара съ описаніемъ цѣлогъ Кубета.

Подетрена примѣчанія и овде остаю.

Долазимъ къ Олтару.

До велике олтарне Округлости съ ове сѣвѣрне стране имаю јоштъ две мале, као што је у почетку речено. Ђедна је круглость одъ Олтара цркве светогъ великомученика Димитріа, а друга одъ Прокомидіе велике цркве. На обадвема малима Округлостима остављенъ је по једанъ четири шуха одъ прилике високъ, и пољ шуха широръ прозоръ безъ икаквогъ примѣчанія. Та-

кође и трећи прозоръ исте величине на правой између ове две округлости стојећој страни безъ примѣчанія каквогъ налазисе.

Слѣдуе прелазакъ на южну страну цркве.

Врата южна, коя су на Паперти остављена имаю тростолни двератке.

Ступци су овіи двератака одъ белогъ и шареногъ мермера четвртасти прости. На коима је тројеводни сводъ утврђенъ такође прости. Но и овай је за једанъ шухъ изъ вида извученъ и оловомъ покривенъ. У среди свода надъ вратима изваяно је на мермерной цлочи „Крещеніе Господне.“ Светыи Јованъ креститель левомъ рукомъ држи Христа за леву руку, а десномъ захватио изъ рѣке, у којој обоици ноге до колѣна стое у једанъ сосудъ воде, и пролива Христу на главу.

На попречномъ двератку надъ вратима изрезане су ове слѣдуюће речи съ поля.

„Фрадь Витамали братъ Протомайсторъ изъ „Котора града краљва съзида овузи црковь „свято Пандократора Господину краљу Стефану Урошу ћ ему, и своему Сыну евѣтлому и „прѣвеликому и прѣславному Господину краљу Сте-

„Фану. Съзидасе за 8. годищъ, и доспѣла є
„съ вѣмъ црковь въ лѣто 6843.

На овой южной странѣ Паперте выше вра-
та као и на сѣверной оставлѣна су два прозора
у величини и у форми сѣверны прозора, съ по-
среднимъ у вр'у украшены диречићима. Само є
на своду једногъ прозора яги съ крестатымъ
барякомъ изваяно, кое око главе округъ (венацъ)
има, а другогъ прозора сводъ ружомъ є укра-
шено.

Исто тако на овымъ южнымъ ребрима цер-
кве оставлѣна су четири прозора у величини и
у форми ребарнїй прозора на страны сѣверной
стоенїй, само што на једномъ средњемъ прозору
види се диречић главама овнуйскимъ провиђенъ
а на своду є једна аждая крилата, кое є предња
страна јетребу подобна, и на глави има оберъ
(кресту) ноге су јој такође као у јетреба, а
репъ јој є змиинъ изваянъ, ова аждая съ отво-
ренымъ челюстима илити клономъ на једну малу
змију непріятельски гледи, но и ова мала у рав-
ной мѣри съ отворенымъ челюстима на ову ве-
лику устремиласе. На другомъ пакъ посредномъ
прозору диречић є сакејомъ и цвећемъ укра-
шено, а на своду видисе нека прострта табла,
која є свудъ по крају ленимъ шарама изреџана,
такође и по среди є скрозъ изшарана, на овой
табли видисе две на среди мале дашчице, кое

су једно пољ шуха дугачке, и једно два прста широке, и ове су такође на крајима изрецкане, изъ свода у наоколо надъ овомъ табломъ пружени су сунчани зраци; Я писамъ могао погодити, шта ово значи, јеръ (мени се чини) да ева ова досадъ на црковнымъ прозорима и вратима описаната украшенија, имаю своя старо и новозавѣтна толкованія, коя самъ съ овдашимъ калуђерима по могућству истолковао.

Крайна два прозора немаю примѣчанія.

И съ ове южне стране има две мале округлости еа по једнимъ прозоромъ као и на съвернай страни првићене. Ђдна е одъ олтара црквице светогъ Отца Николе, а друга одъ два параклиса, кои су съ ове стране у простору олтарномъ начинѣна, о коима є напредъ речь была. Но будући су ова два параклиса еданъ надъ другимъ начинѣна, тако на правой између ове две мале округлости стоећој страни има два мала прозора, кои свакій за себе свомъ параклису за видило служи.

Округлость великогъ олтара.

Олтарна велика округлость велике цркве првићена є съ три прозора.

На среди съ ове округлости прозоръ велики, одъ прилике фатъ и пољ високъ и толикоши-

рокъ, кои е са своимъ, оловомъ покривенымъ съ-
домъ провићенъ, Овай сводъ држе два осмоугол-
на дирека, кои су у вр'у саксіама укращены,
подъ дирецима овимъ одоздо на угловима про-
зора као изъ зида извученъ је по једанъ згуче-
ши човекъ, кој ове диречије, и на нима укрѣп-
леный прозорный сводъ на леђима држе.

Первазъ је овогъ прозора лепо укращенъ, па
средъ перваза выше прозора изваяна је човечіја
глава, која је изъ уста на обе стране лозу пу-
стила, и овомъ изкривуданомъ у паоколо прозоръ
опасала, лоза је своимъ лишћемъ искићена, у ко-
ему се виде неке птице, и неко зверинѣ, као и
нека животна која су полакъ четверонога живо-
тна, а пола човекъ, и друга, која су полакъ дѣ-
вица у природи, а полакъ зміја, на вр' перваза
съ десне стране изваяно је једно дете, кое ла-
фа изъ руке рани.

На подсводной плочи изваяна је изкривуда-
на лоза са четири своя прекрасна цвета. Съ је-
дне и друге стране овіи цветова видисе по је-
дна велика крилата Аждая. На једной се види
као глава птичіја, такође и ноге съ канџама. Дру-
га Аждая безъ ногу држи у челостима једно де-
те за колено, којегъ детета глава са спуштенимъ
рукама на ниже виси. Доле исподъ цветова ви-
де се избуљне две главе псеће.

Прозоръ овай има своя четири осмоуголна

диречића, два на среди и два на краевима. На краевима ови диречићи изважни су у вр'у сакејама, по више који оба имају гњиздо, у коима се птичићи виде, где су главе изъ гњизда помолили, које је орао съ разширенымъ крилима лежећи покрјо. На поередномъ пакъ једномъ диречићу види се лафъ, кои човечију главу у предњимъ ногама држи. На другомъ такође види се лафъ, овай псећу главу првимъ ногама сцепавши къ земљи притиснуо је.

Мало даљ одъ овогъ прозорногъ свода съ једне и съ друге стране извученъ је као изъ зида по јданъ у природи крилатый лафъ, но ове непадк rivene лафове доста је времена и непогода покварила.

Друга два на овој окружности олтарной прозора, кои су поједанъ съ обе стране овогъ на среди стоећегъ остављни, одъ прилике су по јданъ фатъ дугачки, и два шуха широки. Ови су на среди съ једнимъ диречићемъ сакејама украшенимъ провијени, другогъ каквогъ примѣчанија иа ињима нема.

Довде с описаніє спoliaшности олтара слѣдую стрее.

Подъ вр'омъ спoliaшный зидъ ове цркве, како подъ свимъ стрејна, тако и свудъ упаковано, кудъ кровъ црковни допире украшенъ је сво-

дићима, кои су одъ прилике по једанъ шухъ високи и по једанъ широки. Сводићи су ови за једну шаку одъ зида старине.

На дну иљ да кажемъ на крају свакогъ овогъ сводића изважено је по једно примѣчаніе.

Найвише има глава одъ свакояки дивљи и питоми животини: као: глава овнуйски, воловски, псећи, курачіи, лисичіи, медвеђи, зечіи, и тако далѣ. Затимъ има глава човечіи свакогъ возраста, мужкогъ и женскогъ пола, неки у створу лепи, а неки свакоякимъ нагрдама и наказама нагрећены, далѣ има згучени люди, кои на леђима камень носе, као знакъ, како су каменъ носили, кадъ се је црква градила, далѣ има у цѣлой природи дѣце обоечь пола у разномъ положенію, а такође и саксія и цветова. Једномъ речю, сви краеви подстreichны овы сводића имају по једно свое одъ мермера изважено примѣчаніе, да ни једанъ остао ће безъ свогъ украсеніја, кромѣ подстreichны еводова кубетни, који су краеви само шарено изрезцани, безъ какви други примѣчаніја. Ово је спољашноста целе цркве Монастыра Дечана, која је по могућству момъ потанко описана.

Описаніе

Унутрашњости цркве.

Са западне стране починюћи:

Западна двокрилна врата два фата висока и добаръ фатъ широка отворају се само, кадъ на-

рода много у монастырь дође. Ова су просто и яка начинъна. Врата су ова врло стара, не знасе кадъ су начинъна.

Выше овіи врата стои надписъ изнутра.

Овай є и съ єдне и съ друге стране истру-
гани, а по среди измрлянъ, те се єдва и ово по
среди чита, овако стои:

— — — Црковь ѿ пандократорова съзидасе
,,и подпласе и съ — — — преисокаго благо-
,,вернаго и стаго ў го цара Стефана — — —
,,высокаго краља Уроша ксии земли сербскіє и
,,поморскіє — — въ поменх и па — — —
,,Стефану стому краљу Урошу г. єму въ лѣто.
,,*ж. ѿ. ѿ. ѿ.*

Како се у паперту ўђе, отму се очи на че-
тири, двадесетъ и осамъ педіи висока, и пять
шухи и полъ дебела осмоуголна, одъ белогъ мер-
мера столпа, кои су на среди паперте по потре-
би соразмѣрно водружени, да сводове (ћемере)
папертне површине на себи држе.

Подножія су овіи столнова одоздо три сто-
пе широка четвероуголна, а одозго округла одъ
истогъ белогъ мермера начинъна, у юа су ови
столпови усађени,

На углама (ћошковима) једногъ одъ овіи
столни подножіја начинъне су у природи целой
четири лафове главе, на другомъ подножію две

главе курячіе, єдна овнуйска, и єдна псећа, на друга два подножія само су цветови начинъни.

Главари (башлуци) овіи столпова, на кое су се сводови паперти (женске цркве) наслонили виде се величине столпні подножія. Ови су главари врло лепо укращени. На єдномъ се види четири лафа у цѣлой природи. На другомъ такође четири лафа. На трећемъ четири орла съ разширенымъ крилима, по међу који видисе четири лица човечія съ венцима (округъ око главе). На четвртомъ су четири велике птице такође у цѣлой природи изваяне.

Одъ ова четири столпа два су на вр'у мало настављна, а два су једноставна.

Ова су съ подножіјама и главарима уедно рачунаюћи свакіи тридесетъ и шесть педіи високи.

На десной страни паперте съ гориѣ стране южніи врата на єдномъ две педи озиданомъ подстолію стои на єдной нози прекрасна одъ шареногъ мермера са своимъ заклощемъ купѣль, у којој се на Богоявление водица освящава

Съ ове стране ниже врата има јданъ гробъ, за једну стопу одъ землѣ високъ, на коему пише:

„Мїца Сактабра г. дн. престависе рабъ Богородици Ефрема зокмъ Гургэ шстоуш апепаль „носи гробъ њго. Кечна му паметъ въ лѣто „1858. Щ. П. Ъ.

Съ леве стране паперте съ горнѣ стране съверни врата уза зидъ има одъ шареногъ мермера до спрамъ прсю висока гробница, у коју се изъ земљ извајене умерши калуђера кости оставляю.

До ове гробнице на земљи има, два надгробна камена, на једномъ пише по старомъ обычно везанымъ словима, кое се тежко прочита.

„сии гробъ канишак алтомановика, а внук
„Деспота каниша анапсеи кнезу Лазару вѣч-
„на му паметь.“

На другомъ стои овако: кое е врло тежко разумети:

„въ лѣто 15. ј. п. в. Мѣса тинуара 31.
„престависе раба Божіја драгина зокмъ ви-
„тослава дыци углеше ненадака и сестрич-
„на Оливере Деспота а жена Брайка јеј па-
„ла и зде ји есть гробъ да кто прочте ре-
„че и Бог да прости въ вѣки аминь.“

Врата съверна и южна на овой паперти такође су двокрилна и проста, надъ њима нема никакова надписа.

Паперта е изнутра дугачка четрдесетъ стопа, а широка петдесетъ. На површини има деветъ сводова, одъ кои су по средини три выша, и на крајима по три нижа, као што и на спољашњој површини цркве видисе выши и нижи кровови.

Препрата е као и сва црква многопоменутымъ белымъ и шаренымъ мермеромъ чисто и уредно попођена (патосана)

На среди паперте идући у храмъ цркве врата су одъ якогъ дрвета двокрилна два фата висока и једанъ широка начинъна. Ова су ситнимъ комадима дрвенимъ постављена, и разнимъ бояма обоядисана, могућно је, да су и повијег' времена, но калуђери незнаду, кадъ су прављена.

Овы врата седмостолни дијреци обрађају на себе свакогъ зрителя примјачање, прекрасно ово дјло саевимъ добро сачувано, за кое мајсторъ заиста труда нје жалio, да украси улазакъ у овай Божествених храмъ, кои довольно показује србскіи владѣтеля величину Духа, пространство щедроте, и побожноста христијанства.

Првый је довратка овогъ дијекъ четвртастъ, и до нѣга осмоуголни, оба одъ белогъ мермера, трећи четвртастъ одъ шареногъ, четвртий сајвимъ округао опетъ одъ белогъ, петији пљосночетвртастъ такође одъ белогъ, и шестији такође пљосночетвртастъ одъ шареногъ мермера, овы шеста дијека чиније, као да су одъ једногъ камена једанъ изъ другогъ израстли а не састављени. Седмији је округао одъ белогъ мермера. Овай је седмији одъ ови други за једно четири прета одвоенъ. Подъ овимъ седмимъ дијекомъ съ обе стране врата рачунаюћи, начинънъ је по

єданъ три шуха и четири прста дугачакъ, и два шуха высокъ лафъ съ отворенымъ устима, кои на подножю у прединымъ шапама држе по човечию главу. На санима држе ови лафови по єданъ одъ предпоменутіи овіи седміи дирека, на дирецима овымъ у вр'у има по єдно подстоліе, и на ньима съ десне стране врата видисе тако-ђе лафъ, кои е одъ дойногъ мало маны, овай у првимъ шапама држи овнуйску главу, съ леве в стране крилати лафъ, са заошилястомъ главомъ, овай у првимъ шапама єдно звѣрче држи. Ови су лафови єданъ на другогъ поносито главе окренули.

Исподъ ови горны лафова ови су седмостолпни довратцы прекраснымъ саксіяма и цвећемъ украшени, међу коимъ съ десне стране видисе съ разширенымъ крилима ястребъ, кои в велику змію уватіо по среди, а змія иѣга челюстима за ногу. А съ леве стране међу саксіяма стои єданъ съ разширенымъ крилима орао.

На овымъ довратцима укрѣпленъ є єданъ шестосводный сводъ художественно украшенъ, кои е савъ одъ белогъ мермера, по среди в овогъ икона, на којој е бојомъ изображенъ Христовъ образъ съ надписомъ: Іс. Хр. Јмануил.

Выше овы врата поредъ свода съ десне стране изображенъ є свети краль Дечански, кои

пруживши руку къ изображеномъ на среди шестокрилатомъ Серафіму, и къ нѣмѹ стои написано:

„свѧтый краль Урош г̄ ти, ксесрскіе земли и поморскіе, и ктїторз мѣста сего свѧтаго.“

Съ леве стране изображенъ є Душанъ, кодъ кога стои написано:

„Стефанъ къ Хрѣта Бога вѣрный царь Грчкій, и краль ксесрскіе земли и поморскіе, и ктїторз мѣста сего стаго.

Примѣчаніе. Говоре да є Душанъ довршio паперту и молерисао, и ово є петина, єръ мени ее чини, да є Душанъ и еву цркву изобразити дао, као што ће се ниже и примѣтити.

Паперта є сва старински, но доста лепо изображена, но на выше места єдва се образи познаю, а на некимъ местима и замазана є, где є боя опала была.

Храмъ ове цркве петдесет є стопа дугачакъ, и седамдесет и четири широкъ, кои и ребра церкве образуе, и у коему є са страна и просторъ предноменутій мали црквица. Ове мале црквице иису као паперта зидомъ одъ храма одвоене, но о томъ ће на свомъ меству изясненіе слѣдовати.

Изнутра храма надъ вратима, коя єу мало пре обяснина, стон овай надпись:

„Изволеніемъ Божіемъ и поспашеніемъ старо
 „Духа въ тройцѣ подпіса сіи Храмъ Г҃да Бога
 „вседржителя въ память и въ помен Г҃дина Бо-
 „гомъ проскіщенаго и стороднаго и старо и
 „само држакнаго кесерскіе и поморскіе земле
 „Стефана Краля Уроша го єму же буди вѣчна
 „память. Кодни сына его благовѣрнаго и старо
 „и слакнаго и прѣкисокаго Г҃дна прваго Цара
 „Стефана кесерскіе и грчкіе и поморскіе земле,
 „и сына его Стефана краля Уроша въ лѣто
 „13. 7. 11. Индікта 11. Богъ да проститъ пр-
 „ваго Игумена Арсенија трудившаго се ш мѣстѣ
 „семъ стѣмъ.

По овомъ надпису судити се може, да је и храмъ цркве Душанъ изобразити дао.

На среди храма четири су зидана столпа шесть шуха четвероуголно дебели, успоредо шириномъ храма водружени.

Између последићгъ, то је до зида съ южне и съверне стране храма стоећегъ столпа, и између зида панертине стране водруженъ још по једанъ одъ белогъ мермера осмоуголни столпъ онаковий исти, као што су столпови у панерти; ови у храму стоећи мермерни столпови поднојка су главама лафовимъ, курячимъ и овнуйскимъ укращени а у вр'у столпа съ десне

стране стоећегъ главаръ је съ четири лафа, а съ леве стране сакејама украшенъ. На овимъ мермернимъ столповима утврђени су неки мали сводови.

На десной стране мало ниже предпоменутій великихъ столпова има две гробнице успоредо одъ белогъ мермера. Џдна је до пояса висока, коя је била светогъ краља Дечанскогъ, а друга мало ниже, ињгове је сестре свете Елене, бывше бугарске краљице.

Између овихъ гробница на прочелю усађенъ је једанъ дрвений шестъ шухи високъ крстъ, на коемъ су врло художественнымъ везањемъ слова изрезане ове реци, кое се врло тежко читају.

„Крестъ Хранитель всай вселеніїй вѣрныхъ,
„Крестъ Красота церкви, крестъ царемъ држа-
„ва, крестъ вѣрныхъ утвержденије, крестъ — ок-
„де прескаче попречникъ креста, исподъ попреч-
„ника настакла — Аггелумъ слава, крестъ вѣ-
„сушумъ лазва. написа си скѣти и Божественный
„Крестъ въ лѣто 1300. г. поклоненіемъ старца Не-
„стора съ братијами. Богу да и прости въ денъ
„судни. Аминь

На попречномъ дрву овогъ креста писано је ово сљедујуће:

„Се здѣ Христосъ предстоитъ и запрашаетъ
„тебѣ Гдѣ діаколъ, и всай ткој силѣ, да

„не имаши обладати на скѣтъкъ обителі сей, у-
„бо исла Бога сѣдащаго на Херувимъхъ егоже трѣ-
„пѣнутъ Аггели и Архаггели, прѣстоли и Господ-
„ствія, Начала власти Сили Многоочити Херуві-
„ми, и шестокрілати Серафими Хріта Бога наше-
„го, смуже слава со ѿцемъ и стымъ духомъ.

На вр'у креста стои написано. І. Н. Щ. І.
око овій слова у наоколо стои написано врло си-
тнимъ словима: от небесъ ни дох омі мене прїе-
шена крѣм прї гробѣ здѣши.

На дну креста стои: иксса.

На краевима попречника. Ісз : Хсз :

Съ ове десне стране уза столпъ крайни ле-
жи єданъ кіовътъ, у коему има єданъ врло вели-
ки крестъ сребромъ окованъ.

Како съ ове десне тако и съ леве стране
храма одъ крайногъ великогъ столпа до ребро-
вогъ зида преграђено є обычнимъ даскама (шти-
цама) за єданъ фть высоко, на овымъ прегра-
дама има по єдна враташа, крозъ коя се у по-
менутѣ црквице мале улази.

На првимъ т. е. на средини цркве стоећимъ
столповима има по єданъ иконостасъ, на коему
съ десне стране намештена є икона Вознесенія
Господня, а съ леве икона Богородице, на пре-
чистима рукама Христова спасителя држеће, предъ
обадвема по єдно кандило гори, кое се никадъ
не гаси.

Преднија страна Храма везана је са столповима олтарним, који са обе стране по два има, но ови столпови олтарни дебљи су одъ столпова храма.

Ови на левој страни водружени олтарни столпови обично су једанъ одъ другогъ раздвоени, а съ десне су стране столпови зидомъ везани, јеръ овай на десној страни зидъ служи за два мала параклиса, кои су једанъ надъ другимъ у олтарномъ простору.

Између крайни храмовы и олтарны столпова водруженъ је и овде съ обе стране по једанъ осмоуголни мермерный столпъ, кои су у величини и у дебљини предозначенимъ шестъ мермернимъ столповима разни, и ови су у дну и у вр'у као и остали дивно укращени. Ова оба столпа доша су у ове са страна мале црквице, кое црквице сваку засебна преграда мермерна одъ храма велике цркве оддава.

Преграда је ова съ обе стране храма одъ крайни олтарни столпова до крайни храмови столпова утврђена. Она је одъ бели мермерни четири шуха и поль высоки плоча састављена, по вр'у је сва саксијама укращена.

Поредъ овай преграда изнутра храма велике цркве поређани су дрвены столови.

Столови су ови одвећь остарили.

Овако је съ обе стране између последњи храмови и олтарни столпова преграда начинјана мермерна, поредъ кое одъ страна пјевнични столови съ преградама у првој части храма пјевичне стране сочинјаваю. Исте преграде и мале црквице разделяју одъ велике. Исто тако и између самих храмових столпова съ једне и друге стране храма преграда је утврђена.

На десној страни узъ првый столп начинјен је једанъ столъ одъ белогъ мермера, кои има подножје одъ једногъ степена. Овай служи за цара. На њему стои једна икона, на којој је изображенъ свети Светофанъ краљ Дечанскій.

До њега је столъ за Архиереја.

На левој је страни дрвений столъ за Игумана. До овија столова поређани су пјевнични.

Овде у храму на површини има тринаест сводова, на коима по првомъ плану светогъ краља Дечанскогъ хтело је бити тринаест кубета. На четрнадесетомъ великомъ своду укрѣплено је високо ове цркве кубе, које изнутра вр' је се додгледати може.

У вр'у овогъ кубета обешена су два кандила са по три свеће, кое се о празницима Господскимъ и Богородичнимъ, када ова црква обично всенощна бдѣња совершава, паде. Свѣтлост овија кандила на чистомъ воздуху одъ При-

зрена съ некогъ брда крозъ кубетне прозоре видитисе може.

Изъ среде овогъ кубета на гвозденомъ синциру (ланцу) спущеномъ, обешенъ є еданъ великий стакленый са двадесетъ и четири свеће Поліелей. Око кога на осамъ одъ туча саливены синцира обешенъ є еданъ четрнайсть стопа у попречнику имаюћи, такође одъ туча саливений округъ.

Синцири су ови одъ туча саливены штица, (дашчица) еданъ шухъ дугачкій и три прста широки начинѣни, кое су дашчице коланцыма (коло колце) везане, на свакой дашчици скрозъ изливена су четири оцила (чакмака) и по среди кресть, кое є знакъ Србскогъ грба. На синцирима једну дашчицу више округа изливени су мало повећи округли крестови, више кои су слѣдуюћа слова скрозъ изливена на једномъ повећемъ и поединомъ колцету, то је: на три синцира на по единомъ колцету изливено є: „Стѣфанъ кралъ.“ на друга два изливено є: „Благочестика Госпога Ђенгїја“ даљ на два синцира стои: „Благочестиви Стѣфанъ кнѧзъ и вљкъ“ на последњемъ осmomъ изливено є: „кои се потруди ѿ саму хору.“

Овай округъ (хоръ) састављенъ є одъ осамъ на среди сводни парчета, између ових парчета или комада, начинѣни су крестови, кои са овимъ комадима везани свой округъ сочиняваю.

Съ едне и съ друге стране овогъ округа обешень е юшть по еданъ одъ жутогъ метала Поліелей.

На целой површини ове цркве изнутра висисе двадесетъ и четири свода сирѣчъ: деветь надъ папертомъ, четрнайстъ надъ храмомъ, и еданъ надъ олтаромъ. Надъ коима могло е быти двадесетъ и четири кубета, као што се прича, да е хтело быти.

Примѣчаніе. Речи ове на поліелейномъ округу изяснѣне принуђаваю ме примѣтити, да у једной кожной книгы, у коју су калуђери цѣлый хрисовулъ (привилегије) ове цркве за сваки случај прениесали, налази се на крају еданъ списакъ или привилегије ове Госпође Евгеніје, одъ ињи дародаяніја, коима она себе и свое синове вторимъ ктіоромъ называ, но да се не губи редъ описаніја црковногъ приложићесе овай списакъ на свомъ месту.

Храмъ цркве белимъ је и шаренимъ мермеромъ уредно попоћенъ.

Амвонъ је съ подомъ раванъ. На среди је Амвона округла одъ белогъ мермера плоча, на среду кое је мали съ поль шуха одъ шареногъ мермера кругъ урезанъ, око кога зраци шухъ и поль дугачки одъ олова у илочу утопљни сочинјавају звѣзду, коју еданъ венацъ окружава. Овай

е венацъ одъ четвртастій већій и маній оловяній у плочу утоплјній комада начинјињ.

Унаоколо овогъ венца друга је округлостъ одъ шареногъ мермера састављена, трећа одъ белогъ, четврта опетъ одъ шареногъ, и тако даљ; овимъ начиномъ начинјињ је окружљији Амвоњ, кој је шестнайстъ стопа у попречнику широкъ.

Темило (иконостасъ) је велике цркве одъ дрвета старо. Кресть је на овомъ темилу велики, кој готово самъ съ мало икона темило сочињава. За ово темило незна се кадъ је начинјено.

Престолне иконе такође су старе, но лепо изображене. На десној су страни: икона Јисусъ Христова, успења Богородице, светогъ Јована Креститеља, светогъ оца Николе и светогъ Стевана краља Дечанскогъ.

На овој десној страни мали двери на олтару нема.

На левој су страни: икона пресвете Богородице, коя Христа Спаситеља на рукама држи, икона светогъ Јована Богослова, и светогъ Архангела Гавриила; до ове су иконе олтарне мале двери, на којима је Архангел Михаил изображен, до ови двери икона је съ изображенјема светогъ Симеона Немањи, и светогъ Савве Архијепископа српскогъ.

Царске су двери такође старе. Предъ ныма је између два средња олтарна столпа преддверје, у којему преддверју съ десне стране двери стои кивотъ, у којемъ се храни крстъ одъ честногъ древа, који је светији Савва у Јерусалиму на даръ добио, а светији краљ Дечански сребромъ и златомъ оковати га дао, и съ петь кубета украсио.

На стопи овогъ честногъ креста стои написано старијијимъ словима слѣдуюће:

„^{25.} Ш. м. Мы Стефанъ Урошъ г Немана
„, милостю Божију царь всесрбскихъ и поморскихъ
„, земль сей крестъ честное древо на немже рас-
„, петсѧ Гдъ наша Ісъ Христосъ приложихъ домъ
„, пандократорову звонъ Дечани не отето ко
„, будущий вѣкъ. икона въ русоволи закѣщано
„, есть.“

На стопи такође изображени су светији Слмеонъ и светији Савва Архиепископъ сербскиј, и светији краљ Милутинъ. Изображени су такође и четири Евангелиста, и три Грба јербека.

Светогъ краља Милутина целокупно тѣло сада лежи у цркви града Софије у бугарској. Градъ овай Софија звао се „Средецъ.“

Съ леве стране двери такође је кивотъ, у којему високогъ ове цркве ктитора, светогъ Стевана краља Дечанскогъ нетънице и целокупно тѣло почива. Које одъ разны недуга страдајућимъ,

и у овай, у славу вседржителя Бога созидани храмъ съ веромъ притичућимъ изцѣленіе подае.

Ківотъ је овай вешто одъ древорѣзца изрезанъ. На заклощу су изрезани Неманићи, такође и србски Патріарси. На ківоту су изрезани Неманићи съ коњичкомъ и пѣшачкомъ војскомъ, такође Патріархъ съ священствомъ, даљ разне итице по разнимъ гранама и грожђу, зечићи по горама и тако даљ.

Ківотъ је овай 1849-те године совершенъ и позлаћенъ. Ктіоръ је овогъ Правителство Књажества србскогъ, у путра на заклощу пише:

„Помали Гдји ктитори и приложници стому
„ківоту сему Благокѣрнаго Господара Александра Карагеоргевића Књаза Србскаго, Преосваше-
„нѣйшаго Гдина Петра Митрополита Бѣлград-
„скаго Србскаго 1848. Дек. 10.

У ківоту на руцы светогъ краља видисе једна позлаћена гривна крупнимъ бисеромъ искићена и неколико на прстима прстена сребрны, има такође два прстена проста, коя су му заиста на руцы за живота морала быти, има такође једна врло лепа голфіј, једна кутіја сребрна съ крвлю, коју је самъ С. Краљ у сунђеръ (губу) ватао, кадъ су га осељавали, у једној кутіји стоје власи Христове, кое је светији Савва на даръ добио одъ Јеремије Патріарха Јерусалимскогъ.

Све ове свете ствари у ківоту светогъ краља и угодника Божијегъ честно почивају.

Чело ногу светогъ Краля више ківота на стубу изображенъ е светыи краль Стефанъ Дечански, кои држи на рукама изображену ову пркву Дечанску, кодъ кое е написано слѣдуюће: ио врло се тежко чита.

„Прими Блж Гдј шпандократоре приноси-
„мое моленїе раба твоего Стефана крала, сїе бо
„приношу Црковь Божественную съ сыномъ мо-
„имъ кралемъ Стефаномъ, взираю на тлѣное ми-
„тѣло на гробомъ своимъ, и боусе страшнаго ти-
„судица, къ тебѣ припадаю всаджителю, поми-
„луй ме въ день сѹдный.

За овай образъ светогъ краля прича се, да є за живота Нѣгова изображенъ, ово є сумни-
телно, но и могућно є.

На среди цркве на обычномъ месту стое-
два велика свѣщника одъ ниринча саливена, на
три ноге, кои су одъ едногъ стуба, овай є стубъ
изливенимъ ябукама укращенъ.

Такође има и два свѣщника Ѣачка одъ ис-
тогъ металла изливена.

Речено је да у овомъ храма простору има-
јоши две црквице, съ десне стране црква све-
тогъ Николе, а съ леве светогъ великомученика
Димитрија, кое вису одъ велике цркве зидомъ по
само преградама одвоене, тако овде ставља се
и ныјова темпла, коя се изъ храма велике цркве
лено виде, и за укращеніе цѣлогъ цркве просто-
ра служе.

Темпlo цркве светогъ Николе по найновијемъ вкусу овдашњи древорѣзца врло лепо изрезано, такође и двери и стубови између престолни икона вештимъ су резанъм' укращени, а и све је ово позлаћено године 1818-те као што подпись на темпију гласи.

Иконе престолне на овомъ темплу такође су нове и лепо изображене.

Олтаръ в мали има свою честну трапезу, на којој се о празнику светогъ Николе литургіја служи, такође и выше пута преко године.

На среди је црквице стакленый поліелей обешенъ.

И на левој страни сирѣчъ у црквици светогъ великомученика Димитрија темпlo је ново, одъ једногъ древорѣзца изрезано и године 1813. позлаћено, и тако светло, да се неможе, ни изрезъ ни позлата одъ темпла цркве светогъ Николе разликовати.

У овој црквици такође је поліелей одъ стакла, у њој се служи на празникъ светогъ великомученика Димитрија, кадкадъ и преко године.

Олтаръ велике цркве између Столпова пре-
грађенъ је мермернимъ белимъ до выше прејо
ловечіја високимъ плочама, изъ који су израстли
шест осмоуголни, осамъ-шака дебели, и одъ
свој плоча шест и поль стопа високи шире, по връ који положена је једна мало шире одъ

стона мермерна полица. Дирецы су ови изваянныи сакејама у вр'у украшены.

Овако је и олтаръ цркве светогъ великомученика Димитрија мермернымъ вложама, на коима су четири дирека, преграђевъ.

Олтаръ је велике цркве тридесетъ стона дужачакъ на среди кога је једно мермерно подстолје осамъ и поль стона четвероугольно, и осамъ плаца одъ пода (натоса) високо, у којему је једанъ столъ укрѣпленъ, и на њему одъ белогъ мермера света трапеза положена; трапеза ова и је древна. Мора быти, да је стара трапеза у немирнимъ и за ову цркву одвећь опаснимъ временема бывшимъ некако порушена и изгубљена.

На подстолју предъ трапезомъ положена је једна плоча, на којој Священици стое, кадъ службу Божју совршавају.

Надъ светомъ трапезомъ виси једанъ окружујо одъ платна начинъвый чадоръ, кој свету трапезу чува, по краю овогъ висе одъ дебеле хартије начинъни живописи херувими.

На светој трапези евангелије је на велико коло, старо московско, на којему у почетку пише: великимъ црвенимъ словима:

[Алфа] Ђуліј Јиса Хрста [Омега]

„Ео славъ стыл ёдинообрїнъ животкорајаша и „нераздѣлимъ тројцы, јца и Сына и стағи „Духа: Поклонијемъ благочестивѣйшијемъ Самодр-

„жавнѣйшія Великія Гдри Нашем Императри-
цы Єлісаветы Петровны всел Россіи: при На-
слѣднику ємъ внуку Петра Перваго Благовѣр-
номъ Гдри Великомъ Кнѧзѣ Пётрѣ Феодоровичъ:
и при супругѣ Егш. Благовѣрной Гдри Ке-
линой Кнѧгинѣ Єкатеринѣ Алексѣевнѣ, и при Бла-
говѣрномъ Гдри Великомъ Кнѧзѣ Павлѣ Пе-
тровичѣ, и при Благовѣрной Гдри Келиной
Кнѧгинѣ Аннѣ Петровнѣ. Благословеніемъ же Стѣй-
шаго Синода. Напечатасѧ книга сїа Спленное
Євліе въ царствующемъ великомъ Градѣ Москвѣ
въ лѣто Ш сотворенія Міра №3. с. з. з. Ш Рож-
дества же по плоти Бога Слова №4. в. н. и.
Індїкта з. Мѣса Ноемвра.

На овомъ евангелію стои доле на листовима
слѣдующи подпись: рукомъ минейски писанъ:

„Сїе Спленное Євліе Гда Бога и Спаса наше-
гш Іиса Храта Сына Божія дарствовахъ азъ Сми-
реній Ішанин Георгіевичъ Єпіскопъ Карансеви-
шкій, Вершакій Логошкій, Бѣлоцрквансій, Па-
ланечкій, Межадійскій Хоршакскій, и проча.
„Царской Спленной обители ДѢЧЛНЗ, иже есть
„Храмъ вседержителя Бога за ѡблѣженіе грѣховъ
„моихъ, не стое ѡслуженіе обители та, и все-
„му Міру, за спасеніе, иже благовѣстковавый
„Богъ нашъ Іисъ Христосъ всему Родѣ члескому
„вѣрующымъ ко Имѧ Его. Вышеречена обитель

„стам рекома Дечанъ, созданъ Благочестивѣй-
 „шимъ Прекрасайшимъ Самодержавиѣйшимъ Кра-
 „лѣмъ Сербскимъ стымъ Стефаномъ, по стомъ
 „Смешнѣ Уроша патѣй зокомъ Неманичъ, иже
 „царствовалъ тогда Сербію, Болгарію Далма-
 „тію, Босною, Херцеговиномъ Яланію, Македо-
 „нию и всю Поморію Западнею. Тоже горио и
 „долину Мисаръ во Ілїрии. Созда предикыимъ
 „Архитектбрскимъ художествомъ, и всакимъ bla-
 „голепіемъ и дарствова Градовъ и многъ селъ,
 „и наполни златими и сребрными сосуды, и
 „одежда священными за щелчаніе къ славы Бо-
 „жій, и констинѣ вѣру украсивъ дѣла, дѣла же
 „вѣрою запечатлавъ, и стое его тѣло ко стой о-
 „бытели во кіотѣ почиваєтъ, и исѹшенія при-
 „ходжимъ съ вѣрою дарствуетъ, иже и копѣ-
 „ваетъ всесербскаа церковь православнаа косточ-
 „наа, „Стефанъ миѣ похвала и утверждение.“
 „Ш моихъ слезъ! толь преславнаа Державствія
 „и благочестивѣшаха царства, Греческое, Сербское,
 „Болгарское, и проча принципатъ, посвѣтилица
 „Божіа, Храмъ Сиенажа тѣста, придоша изыцы
 „ш Измалтанскаго рода Тѣрскаго и разорише
 „достояніе царство, и оскверниша церковь Бо-
 „жію Стую! Конми Небо и внуши Землю, ш Бо-
 „же нашъ! призри съ Небесе и видъ, и изба-
 „ви виноградъ твой, иже насади Десница твоя.
 „Аминъ, лѣта Гдилъ №а. V. ȝ. 1760 Мца Де-

„кемкрай а. 1. дне, во вароши Вершцу, иже во „Банату Темишварскомъ, изъ нашей новой Єпской „Резиденции, и храмъ стыхъ Архістратіговъ Мі- „хаила и Гаврила, иже есть изъ Дома Архіерей- „скому подъ кропомъ єдиницмъ.

За овогъ блаженопочившегъ Архиерая Вер-
шакогъ Іоана Георгіевића казую Дечански ка-
луђери, да је као дете у Монастыру Дечанима
Ђакомъ и Ђакономъ био, онъ је у бѣднимъ и за
Дечане и Народъ, овдашни Србски писиоснимъ
временама отишао у Ђесаріо, где је и Епископомъ
постао, потомъ и неке прилоге Монастыру Де-
чанима послao. Богъ да му даруе блаженый
вѣчный покой.

Његови прилога у Монастыру Дечанима има
више съ његовимъ подписомъ: као дванаестъ
Месечни Минеа, Служебникъ. Пентіостаръ. Не-
ке Одежде и Стихари, кое калуђери и до данасъ
хране, једанъ покровъ на ківотъ светогъ Краља,
и тако далъ.

Његово у овој светој обители неумрло име
записао је овде у вѣчный споменъ съ именима
други ктіора и приложника овогъ монастыра,
коима по древноуведеномъ овогъ монастира обы-
чаю сваке Субботе за упокоеніе душа парастосъ
чита се.

У олтару је горић мѣсто на два степена
одъ мермера начинено, на кога съдалишту икона

Богородична, на којој су три руке изображене, стои, и зову ју Богородица троручица.

Чело престола виси једно велико сребрно кандило, кое непрестанно гори, као и други два пайета, који се у овом монастиру никда не гасе.

Изъ олтара улазије у горенаведене параклисе, одъ који дојнији є Воведења, а горњији Покрова Богородицы, у ове се остављају црковне ствари.

Изнутрашњост ове цркве довде описана је.

Сада сlijдуе диплома Госпој Еугеније, коя је збогъ поредка описања унутрашњости цркве у примѣчанију остала.

Она овако гласи:

„Којзљублю тє Гди крѣпости моја, и Гди къз-
„љубихъ благолѣпие домаја твојега, и мѣсто ксе-
„љенїа слакы твоја рече Бжестивнији Дѣдъ. и та-
ко далъ, по увѣщателной овой молитви пише:
„Сего ради и азъ къ Ха ба благобернаа Єугенїја
„мати преизлюбленаго ми сна Стфана кнеза и
„вљка самодржца и Гна Срѣбъскїхъ земли и по-
„доунају. Пришдѣши въ монастырь Дечанскїй
„въ обителъ стога крала Стфана Уроша трећија-
„го, и съ гледањи красное мѣсто и прикладно
„иночьскому прѣживанију видѣ поистинѣ уми-
„ленъ позоръ. Толико потроуждение и оусердје
„стаго хтиора попоуџенијемъ Бжїемъ нашихъ ра-

„ди грѣхъ ѿ блаженствиихъ єзыкъ исманатскихъ
 „пожежено и опрокрѣжено, и ѿ прѣждѣ насъ дрѣ-
 „жавшиихъ растлѣнио и опрокрѣжено, и метоси
 „шети, и близъ запоустѣниа постигше, съ зрев-
 „ши на нѣо срдчнми очима помлихъ вѣдржи-
 „телю Бѣгу моему ирѣхъ, иже прѣждѣ вѣкъ
 „всѣхъ Бѣ въ тройци пѣкаемыи страхомъ ѿ без-
 „плактихъ силъ, и въ члобѣчениемъ нераздѣлна
 „единороднаго Сна твоего Га нашего Іса Ха, ѿ
 „прѣктыи и прѣстыи дѣы Бѣ, приемлеи и ѿ
 „насъ грѣшныхъ славословие и слоужби дѣовныя,
 „владыко неислѣдимаа прѣмудрости оча зуми-
 „лосердисе ѿ моихъ грѣскъ, оукрѣпи мое исчедисе
 „въ благовѣри и благодѣствїи да въ благочтїи
 „послоужетъ тебѣ Бѣу своему, икоже Гнѣ ѵ
 „родитель ихъ стопочивши Кнезз. И да воудоу
 „азже и они вътори хтитори сїе стыс обитѣли,
 „да егда придеши паки соудиа живымъ и мертвымъ съ стыми твоими Агелі, и поставиме
 „одесноу тебе стати соудиа праведныи съ из-
 „бранными твоими ѿ вѣка оугождшимити. Сего
 „ради иже прѣждѣ ѿсталъ села, иже въ писана
 „въ Христовоули прѣкаго стого хтитора повратихъ
 „съ ксацѣмъ имѣніемъ елика обрѣтаються въ
 „аржакѣ нашей. Сие поврати ходибика Гнѣ
 „Еугеніи. Село Чавикъ, съ висеми мѣзами и

„съ заселци. Село Доланци, съ всеми мегами.

„Село Брѣстовачъ съ всеми мегами.

Сїл же приложи. Село Батушу съ всеми мегами и съ заселци. Село Рибницу съ всеми заселци и мегами. Село Доброш съ всеми мегами и съ заселци. Село Чрнагойно съ всеми мегами. Село Планани, съ всеми заселци и съ мегами. Село Потокъ, съ всеми мегами. Село Ческово Поутъ заселка съ всеми мегами. Село Днепрѣ, съ заселци и съ всеми мегами.

А се заселци селомъ, коихъ поврати Гига Єugenij: Заселка ораховички. Заселка Тромле. Заселка Орашцъ. Заселкъ Ђеноуци. Заселка Божорики. Заселци Брѣстовцу: Смолице. Поповци. Пльношевци, заселци Плананемъ. Ѓоенци. Ѓревине. Крело. Заморници. Сорошъ. съ всеми заселци и мегами. Лоука долна съ всеми мегами.

На овой дипломи печата нема.

После ове дипломе слѣдую у истой книги:

Дипломе:

а., Калинича Патриарха Србскогъ.

б. Митрополита Никона.

в. Митрополита Фостанскогъ Макеима.

Ове су Дипломе потврђене съ Архиерейскимъ Печатима, кое забранюю одъ Монастырски Села узимати Архиерейску Мирію, и ако бы ко поњима одъ Архиерея Мирію одъ Монастыреки села узео, тога Анатеми предаю.

Што се тиче књига црковны ова је света
 Обитель врло потребита, једва нуждне књиге и-
 ма, сирћеј један кругъ Минеа, и то стари, кое
 је све немало предиоменутый блаженопочившій
 Епіскопъ Карансебешкій Јоанъ приложіо, исто
 тако потребита је у одѣяніјама за священослуже-
 ће, као: Одеждама Стіхарима, Завѣсама и тако
 далѣ: но чудитисе је, одкудъ већ да има. Ко-
 лико годъ у Нахіама оближнимъ има цркви, у
 свакој има Дечански или Фелонъ, или Стіхаръ,
 Епітрахиљ, или Путиръ и тако далѣ, такође не
 само оближній, већ и дальни као Вассоевићски,
 Кучкіи, Плевскіи, Гусиньскіи. Священици кои се
 годъ запопи, а ови су понайвише ђаци изъ Де-
 чана и изъ Патріаршије, сваки је радъ да има де-
 чански Петрахиљ, Требникъ, Служебникъ и т. д.
 Калуђери Дечански оставили су себе скоро безъ
 ништа помажући убогой свогъ Народа просвети,
 само да бы Народъ свој у вѣро-закону обдер-
 жавати могли, кои запета овай Монастырь Де-
 чане одвећь почитује, но жалостъ је помислити,
 како калуђери Дечански у Монастыру већь об-
 стају, неимајући никади ништа, съ чимъ бы дивну-
 ову Србеки царева задужбину зулумомъ Арнаут-
 скимъ поклопљену обдржавати могли. Но овдаш-
 ный у вѣрозакону Адамантный Народъ Србеки,
 конечно слободе лишеный, а у иманю до костію
 огулѣній, видећи да бы се калуђери Дечански
 неимајући одъ чега живити по други путь раз-

беки морали, заштећуе одъ свои уста и одъ свое неяке дѣчице, и ову штедню найуердніє Монастыру прилаже, тако Народъ Србски, кој живи у овдашњој старој Србији, као у Градовима и у Нахіама (Окружја) сирѣчъ: у Нахіама Новопазарской, Пећской (Илексол) Ђаковачкой, Призренской, Скопской, Косовской, Приштинской, Вучитрнской, Враньской, Лесковачкой, Нишкой, у јевимъ овимъ предизложениимъ Нахіама народъ Сербски живећи радо света места подпомаже, и калуђери Дечански сваке године по јевимъ Нахіама ходају, по селима где никакви школа нема (та нема и ни по градовима) уче дѣцу прекрститисе и Оче Нашъ очитати, и утврђую народъ у вѣрозакову, где се треће млади и неуки Свѧщеници, подпомажу такове у Богослужењу увѣчбатисе, укреплюју народъ да не очајава, и сопственную, да буде послушанъ јевимъ властима, увѣщајући, да ће блистательна порта јевимъ бистримъ окомъ и на овай свой Сербски, одъ нѣ мало поудалѣни народъ съ благостю погледати, и дано-поћне зулуме Аризутеке одъ иња уклонити, јевимъ начиномъ у исто време калуђеји што испросе одъ Народа, то у Монастырь донесу, те се съ тимъ ране, и одъ зла бране. Съ титъ плаћају Арачъ и Порезъ, съ тимъ чи-не подворенъ Пашама, Агама и Спајама, съ тимъ дочекую свое госте, као Паше, Муселиме, и друге великаше, кој често у Монастырь съ по 50.

60. и до 100. коняника на Теферичъ (прохлажденіе) (увеселеніе) долазе; съ тымъ удовлетвораво насилияма Арнаутскимъ, съ тымъ угошаваю странне и путнике, богате и убоге, съ тымъ утѣшаваю бѣдне и нужду трпеће.

Ето како и одкуда гласовитый Монастиръ высоки Дечани, кои у средъ Арнаута существуе; издржавасе, и на што ону милостию, коју одъ любезногъ и bogobоязливогъ нашегъ Народа добіе, троши. Истина! Монастыръ Дечански кадъ кадъ и Народъ Србски у Княжеству Србије а такођи и у Црнай гори живећи подномаже, но и ова је помоћь свакадъ неизвѣстна, и за ону царску кућу мала и незнатна, еръ и пословица на ма каже: „тешко лонцу, кои изъ села зачину исчекује.“ Но еада постои питанје, ели нуждно, да овай Монастыръ Дечански существуе, кадъ никакова прихода нема? или да се калуђери изъ Нѣга свакъ на свою страну разбегну, а Монастыръ само својој судбини остави? о Боже! та то је грозно и помислити пайгласовитіја у Србскомъ Народу, найдивніја у створу, и найекупоцѣаја у зданію Србски царева задужбина, у половини деветнаестогъ вѣка, да се крвожедне руке дивљи Арнаута, Арнаута, кои се Бога не боје и цара не почитую звѣрской милости препоручује! Но да Богъ живи владѣтель народа, они ћеду упитомити дивљачь у Европи. — Да се вратимъ моимъ описанію.

Драгоценности и Древности Монастыра Дечана

1. Една Диплома (Хрисовулъ) одъ светогъ Стефана краля Дечанскогъ дарована. Ова е на кожи писана, 22. педи дугачка и 15. палаца широка. На връ Дипломе е печать плаветашъ, по нѣму су црвена слова, но збогъ древности изкварене, да се не могу познати коя су. Око печата су осамъ колца црвеномъ бојомъ шарени, у коима е по една звездица.

Диплома ова одъ слова до слова овако гласи:
 Кседържитѣль гъ и творцъ касачьскимъ съ-
 държен областю всоу тварь, единъ скѣ присно-
 соуцинѣмъ. Къ трѣхъ съставѣхъ прѣвылаei, бѣ щ
 ба скѣ щ скѣта, животъ и животоу податель,
 прѣвѣчна моудростъ и сила, иже безъ мѣре на
 нбескхъ знаемъ, и пакы нашего ради спасенїа безъ
 ща на земли щ мѣре видимъ. къ члвкъ да
 члвкы спасть и въ прѣкоую породоу вѣкѣсть
 райскаго веселия, кса прѣтрапъ на земли ходи.
 англомъ и архангломъ и всѣмъ нбнимъ силамъ
 владика и гъ. похуляемъ и шклеветаемъ, пороу-
 ганъ распинаемъ, и смртъ поносноу приемъ, и
 вѣскръ изъ мртвыхъ щ ада вѣкѣсть естко члъ-
 ское, на нба вѣзнесесе къ щау. апломъ иоуче-
 никомъ єго зрешимъ и жалоујишимъ щ разлоученїи

Его имъже ѿбѣжало послати прѣсты дхь, и насташить ихъ на всакоу истину. не тъчию единѣмъ оученикомъ его, ны и всѣмъ вѣроѹющимъ въ имѣ его, имѣ же вѣразумлѧемий и наукаемий. если бы и славоу полутиши. Еже око на видѣ ии зуходи слыша ни на срѣдце чѣвѣкъ възиде. и кто доволнъ изглати силы гнѣвъ кнѧгу же и намъ лѣпо въперивше срѣдниѣ и дшевниѣ очи смыслно разумѣти. кто сви є царь цремъ и гдѣ гдемъ. ѿблеси дхы и цремъ и кнезамъ. вънегоже рукоу всако дыханіе съ страхомъ и радостю припадати емоу, по пророку давиду ракшюмоу. работайте гдѣ съ страхомъ и радоунтесь емоу съ трепетомъ. и пакы възмѣте жртвы и въходите въ дворы его. и пакы и принесите гдѣ славу и чть. егоже възлюбиши ѿцы наши и на него упраша упраша и спасися соуть. възненадидѣкше бо всего земльного попечение въ дховны разумъ. и страхъ бжи въселивша. и измѣниши земльнимъ цртвомъ иное житие, и славоу некончаемоую. шставльше намъ достохвалные памети на земли всакаго наслажденія и веселія, напльняюща дхе и телеса наша. рекоу же Симеона Неманю, прѣваго и стго Гиѣ Тицѣвоулюбца. просвѣтитела срѣскаго и искаго мироточца. и ѿ него рожденаго сна Бы възлюбленаго стго

и прѣосвященаго Савоу прѣваго Архіппа срѣпскаго
и брата єго по пльти прѣвѣнчанаго краля
Стефана, и посихъ всѣхъ родитель нашихъ вѣсилав-
шихъ ѿнихъ и цртковавшихъ на земли имже боуди-
вѣчна паметь. ѿнихъ же племене и азъ грѣшни и
недостонни рабъ Хоу Стефанъ краль и съ Богомъ
Самодрѣжець всѣхъ срѣпскихъ поморскихъ земель,
правнукъ стого Симеона Неманї, и вноука Сте-
фана прѣвѣнчанаго краля, и синь стого и крѣп-
каго и прѣвысокаго краля всѣхъ срѣпскихъ и
поморскихъ земель Стефана оуроша сынъ и на-
слѣдникъ стго корене ихъ. Екѣть и ѿрасль еди-
нородна родителю моему стому. Възлюбльъ въ
срци єго паче всего жикота єго, подпоръ и крѣ-
пость старости єго. зла моя же пострадаехъ
въбрѣзѣ изрекоу, не мое ради болѣзни юже
приехъ нь славы ради Божіє. да кси слишаце
по сему наоучесе любити Господа, и воатисе съ
страхомъ лко Бога въсемогоуца. Тако оубо жи-
коулоу ми въ любви родительской, и въ славѣ
земльной веселуюмисе всегда. но злы окалини
демволъ испрѣва ненавиден рода человѣческаго,
възбѣсивы братю продати прѣкраснаго ишифа
брата своего, и въложивы прѣдателю иудѣ въ
сердца прѣдати Господа своего на пропетїе, за-
бывъ вся блага оученїя и наслажденїя, ихже
насладисе ѿ учителю своего съ святыми апо-
столи. тъжде и зде въселисе въ злонравие и зло-

мысленные чловѣки, ихже въспитиша склты
родителю крактами и самокрактами съ лекот-
кию сърдца ако братю и чада. иже штавакиша
Бога, и великоу любовь нашу злѣвши наче
помалоу склти злыи плавели между мною и
родителемъ крактами. намъ различнокѣрнимъ
съ лѣстю лѣланїесе. горши и шкамѣни некѣр-
ныхъ лвишесе. иже порекноказиша моему добро-
моу житию с'кенчаниемъ злымъ и неподобнымъ
накедоше его на такою дѣло страшное и непо-
добное,. ако неудобъ слышати ни къ оумъ чело-
вѣкомъ въмѣсити. створиша ѿ мнѣ еже ство-
риша. и послушашъ ихъ въскорѣ. скѣта очиу
мою лишимъ. не потрѣбъ ни испытавъ исти-
ны. ни расоудивъ испытно соудъ ако соудъ Божи
есть, и сїре късмоу и въ заточенїе въдасть
ме и съ чады моими. прѣдати ме дрѣжати въ
Константинѣ градѣ цароу Андроникоу. рекше ако
по сему не лжитисе имени моему ни чедомъ
моимъ. ни видѣти земли ѡществиа моего. Бла-
ги же Богъ испрѣва вса кѣдыи и испыталъ сърд-
ца. укрѣпки проданнаго прѣкраснаго Иосифа.
и створивши его цара многимъ єзыкомъ и надъ
сюю братію. Тъжде скѣди ликовъ и правду
срѣдца моего къ моему родителю. ако ѿ мнѣ
великое милосърдие свое скѣть очи мою въз-
вративъ проскѣти ма. и ако ѿ самѣхъ оуть
смертоноснаго ада истрѣжемъ и изведъ посади-
ма на престолѣ склтыхъ родитель и прароди-

тель крѣвами, и яко цара и владику постави ме Государю всему стежанию ща моего. яко не оутаилосе есть сие страшное дѣло всѣмъ дроугомъ крѣвами, царемъ и краљемъ шкрѣть насть живущимъ, и всѣмъ странамъ слышавшимъ. И Богомъ дарованымъ вѣнцемъ краљества срѣскаго вѣнчанъ быхъ на краљество въ единъ день съ синомъ моимъ въ лѣто 75. Ш. кр. Мца Генада 3. день, индикта 6. въ праздникъ Богоявленія, блажиѣмъ и рукою прѣшвященнаго Архіепископа Никодима, и всѣхъ епіпъ и всего събора срѣскаго. яко зватисе Стефанъ Богомъ помилованъ и Богомъ просвѣщенъ краль оурошь трети. Азъ же кесалесе доушю и тѣломъ шкоожествијемъ дарѣ, еже ми дасть владику мон Христе, и съ вѣзаюбаснимъ синомъ краљествами младимъ краљемъ Стефаномъ. что ти въздамъ владику мой Христе за вса аже ми въздѣсть, яко падша ме въздвиже, и умрѣшина ме оживи. и въ оумъ въприемъ страшни часъ смирѣти, яко вси пророцы и апостоли имоученици и стради и царє смири скончашесе, и ни единъ же ихъ не избысть. если въ гробъ въселишесе. и всѣхъ приеть землю яко и матери. и боесе егда на соудѣ ткоемъ възупиша Ангели понеските дѣла да мъздоу примете, къ тебѣ принадаю вѣдоущему вса моя прѣгрѣшнїја авлена и неаклена, тѣбѣку твоє помоши великие,

и боесе ѿ все душе, и желає послѣдовати оучению и дѣломъ добрымъ старыхъ родитель и прародитель моихъ. и недостаточнаа ихъ испльнити и скрьшити. И въ сихъ всѣхъ блажю и славлю сакоу блаженнааго и прѣшквиленнааго паче всѣхъ труждышасе ѿ святыхъ заповедехъ Божиихъ. егоже и самъ Христосъ оублажи и прослави на земли и на небеси неизреченою славою. иже украси и прѣкѣ прѣстоль кралѣства срѣбскаго Архиепикопию създа, и иниe многие церкви ѿ начела създа. и украсивъ постави въ нихъ честниe мужи. оки епископи, оки игоумени. и много множество събравъ чрьньцъ и всакого чина церковнаго на слакословие Божіе. прѣдасть дрѣжати по чиноу своемоу. иже и зде въ мѣстѣ семъ нареченѣмъ дѣчани въ жоупѣ затрѣнавской. шбрѣть мѣсто красно и подобно на създание домоу Божиј. назнаменавъ ипрочеe благослови святыма рукама своима, быти ємоу мѣстоу свѣтилищномоу. нѣкакоу врѣмени ємоу не оуспѣвшоу създати си храмъ. възиде на прѣнебеснаа села къ любимому его Христоу. възискае намъ скрьщеннааго спасения. ако пастырь истинны всегда пекысе ѿ стадѣ свою. Мнѣ же грѣшномоу и недостоинномоу рабоу сего святаго Стефanoу Богомъ помилованому краю всѣхъ срѣбскихъ и поморскихъ земель оурошу третиевоу. молитвами его ѿкрилсे скровище сїе скрѣвенное на сиѣмъ селѣ симъ святымъ Господи-

номъ моимъ и за толико врѣме много пощедѣно мнѣ и сыну моему младому краю. начахъ здати домъ Господеви Богоу моему пандократору, и създавъ украсиъ всѣми красотами външтными и вънѣшними, и нарекохъ его Игумения обище мѣсто чрьнцемъ. съ благословенiemъ Господина ми Ща Данила. и всѣхъ епископовъ и всего събора срѣбскаго. И єлико ми бысть възможно приложити храмоу семоу сель и катоунъ влашкихъ и арбанашкихъ. и книжамъ и честнисъ кресты шкованные и позлакенные съ бисеромъ и каменниемъ. и иконе красне и различне, оковане златомъ и сребромъ съ всакимъ оукрашениемъ. и честные съсоуди священниe. и кандила и рипидиe и кадилнице и свѣтиники, и красними ризами, и пѣтрахили и нароуквицами и набѣдрьницами. и трафазафори. и закѣси. и фелони и диплами. и всакими красотами на просвѣщеніе домоу божиј. и на многа притежаніа аже на крьмоу и на одѣжнисъ всѣмъ слоужителемъ црквовнимъ. и маломощнимъ и страннимъ. въ память и въ помень мнѣ и Синоу моему. и всѣмъ родителемъ и прародителемъ краљествами вѣки Аминъ. Іще приложиъ краљествами виноградъ подъ монастиръ съ всѣми мѣгами до великога поута, и до воде, комъ тече оу Дечане, и до Цркве сватие троице. И виноградъ дечанинь съ всѣми мегами до цркве святаго Георгіја. И до поута до велике Цѣсте,

и до Цркноврешкога потока. Іще приложихъ
Кралѣвствами землю бывалакъ съ всѣми мегамъ,
до преке цѣсте и до быстрице и до воде комъ
тече Кроушевоу, и до Папракани прѣко до бы-
стрице. И виноградъ Харцъ. мега му поуть конъ
исходи ис чрѣвенога брега до велике цѣсте комъ
тече подъ чрѣвени брѣгъ, и преко до чрѣвеног
брѣшкѣ ниве, и шдизгорь прѣма цркве стого Ге-
оргія. Село прѣко дѣтчани. заселки и съ мегамъ.
А село Лучане заселькъ дѣтчаничкыи. А дѣт-
чанамъ мегѣ одѣ чрѣвенога брѣга на гомилеу,
у рѣку, и шд роусалны у локвоу. шдъ локве
прѣдъ Николиноу црковь у рѣкоу. А планине имъ
Геровица и шипъ до тоургеша и до плочице.
Село Истаники и всѣми мегамъ. А планина имъ
Пакшъ на боукови стоуденачъ до стрѣльчкѣ мегѣ.
Село папракани и своими мегамъ. А мегѣ
му съ Кроушевцемъ и съ бродлики до преке стѣ-
не на шзрислалѣ коуке. Село Стрѣльцъ. А мегѣ
моу на Стѣпани щрковъ, на заблатие, на тек-
лище, на богоско селище, на триорахеноу рѣку
и на градище, на три креста, на дубокови стоу-
деницъ у прѣкоу цѣстоу до соухѣ любише.
И оу планиноу на космѣче лазе. у планиноу
до гроба мегѣнога. Село любоники. А мегѣ
любоникемъ съ ораховичики, како сходи
сь планине срѣдни доль, на срѣдни оутрѣгъ, на
поуть, конъ исходи изъ любоникъ на мраморъ.
Други мраморъ на срѣдь доубраке, на нивоу из-

зазеке. на трети мраморъ. на поута кои походи изъ ораховицкъ оу брдо. и четврти мраморъ на великой цѣстѣ. такорѣ оу орахъ посрѣдь влатца. и низъ соушицу великомъ цѣстомъ. на радотинъ потокъ. А когдѣ коя изъ влатца потече да имъ есть на полѣ. Заселкъ люболикемъ вохорики. и скоими мерами. Село Храстовица. заселки и скоими мерами. Прилѣпни заселкъ храстовицы. Прѣки Лоугъ заселкъ Храстовици. А мегѣ прѣкомоу Лоугоу съ чрѣвенимъ крѣгомъ. Како рѣка тече мерю селю и оузы рѣкоу оу вигоръ стоуденецъ. такорѣ право малимъ поутемъ подъ ливадоу. и оу локвоу оу соуходоль. Село бабе и съ мерами. А се мегѣ бабамъ з' добрьчимъ доломъ. щѣ тополе на Мраморъ. на Локвоу и на дроугоу Локвоу на хридоу. на кокошъ стоуденецъ коучимъ поутемъ како испада боучинъ поуть. и стаєрасе ова поута на Мрамору оу Локвоу и оу рѣкоу Тркнакоу. Грѣмочель Заселки и съ мерами. А се мегѣ грѣмочлоу съ ливлами. Мраморъ и поутемъ на топалоу. А съ дрѣкодѣломъ мега Илино брѣдо. како спада у Іелианицуу. а рогатцоу мега оу Іерданъ. како пристає у Іелшаницуу. а рогатцоу мега съ прѣкимъ другомъ подъ Саковцъ и како трепетникъ потече изъ прѣкога лоуга. и пристає оу Тальчаницуу. Седо оулокане и скоими мерами. Село Чавике заселки и съ мерами. Мега Чавикю съ Щитарицомъ и

соунемиромъ ѿдъ гоубакча потока великомъ цѣстомъ. и оузы бръдо надъ виноградъ. и одъ винограда оузы рудинѣ на локкоу. одъ локке низъ поуть на доубъ. одъ доуба на долни поуть конь нике. кои греде изъ Іелшанице прѣко власѣнога пола оу призрѣнскоу цѣстоу. ком греде изъ трѣбече. и поутемъ до млѣкани. одъ млѣканіи прѣко до Трѣна. А мега Степани Цркви съ Чабикемъ. како оупада соухи дольоу потокъ. и оузы соухи доль подъ кикени доубъ. на рѣгель стоуденцъ. и поутемъ на Иглареви стоуденъцъ. А Чабикю мега съ Гюргѣвикомъ. ѿдъ Игларева и где се стаета оба поути изъ дрѣстъника и изъ Гюргѣвика. такорѣ по дѣлоу на доубъ. на мраморъ. и на рогль скатове полане. и по дѣлоу на Локкоу. ѿдъ Локке дѣломъ посрѣдь стальпа низъ дльбоки потокъ. у рѣкоу оу бродъ. А си мегѣ щитарици съ Гюргѣвикомъ. одъ рѣке на црковь. одъ цркве уздѣль козникомъ прѣзъ доль дльбочакъ. узъ дроуги дольцъ на влашки лазъ. и узъ дѣль надвлахе на козникъ, кои греде по дѣлоу мегю ресникъ и мегю толанокиноу и мегю Щитарицуу. и дѣломъ кои греде мегю Щитарицуу и мегю овчареко. и на опогоръ. кои дѣль спада мимо. власѣно поле и оноугѣ мегника тѣмзи дѣломъ и право у рѣкоу на мраморъ. и такорѣ прѣзъ рѣкоу и прѣзъ бароу у гоубавчъ потокъ. кои походи изъ Азвине. Заселкъ чабикю добродоли ѿ да

а кралѣствами икономоу раданоу и еговѣ бра-
 тии у башиноу да си насле. А мегѣ моу. одѣ
 недѣлине цркве поутемъ по дѣлу у студеньць.
 у скатоку полину. и низъ коихинъ доль у па-
 ныноу. и низъ изкинь надѣль. и подъ грѣда-
 новоу никоу. подъ кокачекъ Лазъ у тринь. узъ-
 дѣль надъ оурви. такорѣ узъдѣль. такорѣ право
 у велию цѣстоу. у недѣлиноу црковь. Срѣднє-
 село и съ мегами. Село коуманоко и съ скопи-
 ми мегами. а замѣни въ Кралѣствами Архиє-
 пископоу Данилоу за ивланицоу. Алтииъ за-
 селки и съ всѣми мегами. а се мегѣ ксеноу ал-
 тиноу. Матерски прѣсловъ на тѣсто бѣдо-
 на киноградице. Како упада у жрѣко. у слати-
 тоу такорѣ подъ радогошоу поутемъ. и подъ
 дѣгоу у борь. одѣ бора у слѣпнѣ потокъ. одѣ
 слѣпнога потока на равнѣ. съ ракниа на хлѣмъ.
 съ хлѣмъца у мечиноу на велию глаю. и прѣ-
 ко у дрочинъ ками. И у проудѣ у борь. одѣ
 бора по дѣлу у вратникоу. и по дѣлу на
 чрѣнь ками. и по дѣлу у трѣскакъць. надъ
 добрадоль по дѣлу и на брынъць. на уездноу
 у хомориѣ. и поутемъ у потокъ. у пленникъ.
 съ пленника право у врѣло. Село у плаѣ градъ.
 а мегѣ моу одѣ горнега града посрѣдь медвѣ-
 ге глаю у доубъ. и како дѣль спада у бароу.
 и како бара пристає у лимъ ипакъ горѣ узъбрѣ-
 до у бѣзовоу ракинь. и дѣломъ у лысьць.
 прѣзъ высаторъ у соуха бора. низъ мрѣкы доль

Прѣма вардищемъ. и прѣко у чрькииу стѣноу
 право у дѣль и низъ дѣль у прѣки потокъ
 выше петрове цркве. и како пристає потокъ у
 лимъ. А заселъ градоу ире. Село комарани.
 а мегѣ имъ съ рибари одь катичрѣскага по-
 тока. прѣзъ комарциоу у Хридъ на планиноу
 по дѣлоу у плавъ на опогоръ надъ трѣскавцоу
 подъ рибарске сѣнокосе прѣзъ потокъ трѣскавъчи-
 ки. узъ рѣтъ прѣко посрѣдъ боучиа и посрѣдъ
 линицъ у велии врѣхъ у едражкии. и на опо-
 горъ по старон меги. посрѣдъ никъ у грѣшию.
 старомъ мегомъ у главицоу. у рѣкоу чрькии-
 цу. и низъ рѣкоу како Стара чрькица упада
 у лимъ. Село великаа а мегѣ велицѣ съ ржани-
 цомъ у петковоу црквъ и конь. бѣлошева брѣ-
 га у дѣль. и какосе ками вали у великоу и
 ржаницоу узъдѣль у планиноу драгоила до
 Хрисокоула. скато Стефанскага. и до гкозда у
 грохотъ конь носа у салче гладе прѣко у стра-
 жище. и низъ потокъ катичрѣвъски како при-
 стає у комарциоу планина ржана и Локва.
 Село трѣбча. а меге моу съ досоугемъ у гра-
 ницоу узъдоль мегю градца у поуть. и у за-
 градци у брѣдце. у високи крыши конь дѣла. и
 по дѣлоу надъ трѣбче. Како се ками вали. и
 пакъ у выситоръ у кикено дрѣвце. у обрачу
 стѣноу. у крышицъ. у стоуденъцъ. одь стоуден-
 ца право у копани брѣгъ на блатѣ. Село грын-
 чареко. Мега грынчареко. Мега грынчареву съ

досоугемъ у лоукинъ киръ у ками. у заводиц-
 ноу главу на велии връхъ узъдѣль. а съ гоу-
 синомъ мега узъ хрусовоуль скато стефански одь-
 пеки у литоу стѣноу у каменестроуге. у ико-
 рови доль у прѣдѣльци. у врѣсть низъ вольскоу
 у бѣли потокъ посрѣдъ годинѣ вышѣ вавине
 боуквѣ у драгоманъ лазъ конь дѣгихъ лоукъ
 низъ връмощоу конь вавина лоуга. низъ рѣкоу
 конь крикачъ у трѣновициоу и конь прѣров-
 ницъ у осрѣдъкъ у мочила. конь стрѣмоглав-
 ницъ и конь попове лоуке у връбоу у трифоунъ
 крѣсть. село връмоща. мега чрѣнимъ горамъ ме-
 гю плакомъ и боудимломъ. конь козиега хрѣбта
 у локкоу. и право узъврѣдо мегю бенчъ съ градкчи-
 комъ мегомъ. и право у велие врѣдо и у вѣ-
 лии ками и на опогор' по дѣлоу крозѣ гкозды.
 испадаикѣ з'дѣла прѣма лоуковимъ потокомъ а
 одь злѣ рѣкѣ, кудѣ се ни оре ни копа. то зи
 все планина и прѣзъ потокъ у поуть како спа-
 да съ липовице. и право узъ врѣдо у локкоу
 на връхъ. и низъ ворѣкъ у радошевъ ками. а одь
 връмоще кудѣ се ни оре ни копа то зи плани-
 на. а рикавцоу мега скровотница. а се плани-
 на плауске хотина гора. цирнице добра водица
 седмибори. а мега имъ одь седмиборъ поутемъ
 у стоуденъцъ. такорѣ у трѣскавъцъ у лоучницу.
 одь лоучнице узъ дѣль у скленоу. и по дѣлоу
 у доброу водицу. одь добре водица у хотишъ.
 одь хотиша у ржаноу. одь ржане поутемъ на

воръ у Крушевски дѣль. одь дѣла у потокъ
 конъ пола. Село добра рѣка съ заселки и съ
 всѣми мегами, и у неи урочни конюси, кон су
 были у старе кралчице. А се мега доброи рѣцѣ
 до лима. одь лима у лоучинъ крѣсть. одь лоу-
 чина креста у бѣхнъ. одь бѣхна портоу прѣвы-
 не. у планиноу стльбицу и у локкоу и у рѣть
 у торцъ по дѣлоу на крато. и по дѣлоу трѣбъч-
 ке планине. и по дѣлоу мимо досоугъскоу пла-
 ниноу. и по дѣлоу до планине грынчаревскe у
 липовицоу. и поутемъ низъ липовицу. и у чръ-
 ни потокъ до святостѣфанскoга хрисовула. А ко-
 мома мега до градсчкoга хроусовула. а одь
 комоу у щакноу полноу. и по дѣлоу у кѣтро-
 шекице. у велии пехъ у драголѣкъ потокъ. и низъ
 потокъ у рѣку. и низъ рѣкоу у лимъ. И при-
 ложи кралѣствами Іклимарда Василиј Леонъ-
 дичевика и съ егокѣмъ селомъ Зерзекомъ. а
 мегѣ моу съ брѣстокемъ, како посаче Бара изъ
 дрима, и одь Бара на илиноу црковь. до полу-
 кине лоуга на поуть бѣлоцрковски. а съ по-
 стелаки мега. одь медвѣгѣга дола. како гре-
 дѣ плочьки поуть на ранка постелшака коукю,
 и на засѣдалище, и посрѣдь градища у дримъ.
 и по онои странѣ дрима на цѣстьнь. како в
 дримъ текль подь велии брѣгъ. Такожде и Про-
 копија Богдановика съ братишмъ и съ селомъ
 съ палежи. и съ всѣми мегами у брѣсковѣской
 жоупѣ. И у любовикской жоупѣ Марко костицъ

и съ цѣломъ и съ селомъ аблъчномъ. и чръни
моу врхъ заселие, у комъщици скно да си ко-
си. А мега одь гѣкчине како поуть греде узъ
гороу у кошоутоу. и горѣк у Савинъ скнокось.
Власи ратишевцы и сконими мегами. Власи соу-
шичане и сконими мегами. Власи вардишане и
сконими мегами. Власи лѣпчиновци и сконими
мегами. Власи тоудоричевци и сконими мегами.
А се кто хте быти сокалници у дѣчанахъ. Краи-
славъ. и Михое. у вѣлѣзѣ прославъ укратиче-
викъ. у папракахъ прѣдакъ. и прѣа павловикъ,
у истиникихъ радославъ богдановикъ и тоуль.
и мироесръ дановикъ. и прибое бранковикъ. у
любодикихъ михонло драгослалика и мирадъ
драгобратикъ. У Храстовици трошанъ и милеша
и драгина братна. у прилѣпѣхъ воико и ста-
нимиръ иѣговицъ. и озroe и ранко съ коих-
номъ задно. и драгомиль и храниславъ. у ба-
вахъ садомиръ прибичикъ и зоранъ. у гръмо-
челѣ доброкон и шиша и демонъ и торникъ и
дранкоша прановикъ. у Чабика пѣлювъ берес-
викъ прибъцъ хранетикъ. милошъ толѣновикъ доу-
мица. добръчинъ хранчикъ. радославъ щръбъцъ.
богое братомиликъ. драгоианъ хлѣчко. гоимиръ.
птоулъ хранѣнь. воико боудникъ. боулъ съ
прѣдиславомъ. воико добрешевикъ. станко груб-
шикъ. мирко и зетемъ съ кбисломъ. боудимири
бритка. у плавѣ. у келицѣ. обрадъ радииновикъ.
помень. прѣдое. храниславъ. у комарахъ. радо-

славъ. Андрѣј. у трѣвчи лоука. у грынчаревѣ.
 радоуи и богое богоутѣвикъ. и радославъ любо-
 слаликъ. у връмоши. толое и хранота. милакъ.
 у доброи рѣцѣ. лилаковикъ смиль. витань вил-
 чикъ. добретко гюкикъ. А се магиопци у велицѣ.
 сладое. дружое. драгоило. иѣгославъ. дратошъ.
 котилко. ранко. гюroe. станко градое. у кома-
 раҳъ. радињ стаишникъ. милославъ. мирое. ми-
 лованъ. милостъ. милославъ мыгликъ. драм дра-
 говикъ. обрадъцъ. драгоунъ Сръдановикъ. гюре
 добрика. радетко милосвикъ. ранко и братъ моу
 богое. хранимиръ богданъ кръчелѣ и сѣди алти-
 наинъ захария и михаль у пилотѣ у никитѣ.
 и остависмо ихъ. а да даваю цркви свиле за
 свако годище Захария Ђ тисоукѣ. а михаль Ѓ
 тисоуки. Посада Игоуменъ Арсениј Милоша бра-
 тослаика и съ родомъ у трѣнакѣ, да забѣла
 блюде. И єще благодати Божиєи поспѣшствую-
 щими швеџаҳсє Господеви моемоу пандократо-
 роу. да ми поможе на соупротивники мое на
 Цара българскога. и поможе ми. и приложиխъ
 кралѣвствами. Село ризинике и съ всѣми мега-
 ми. и Ѓ катоуна влахъ. А се планине. плѣшъ.
 геровица. плочица. тоуртешъ. и купи кралѣвст-
 вами у витомира у єздноу. и сие все планине
 сконми мегами. А се законъ мѣропхомъ кто
 землю држе Ѓ мти пшенице Ѓ окса Ѓ проса Ѓ
 виноградъ мѣть мѣромъ. яко. и по иныхъ цр-

квахъ згона да имъ нѣ. вѣдвоу да имаю. и ѹро у
 зороу вѣдбомъ този да се вѣдбомъ истежи. А со-
 калникомъ законъ птенице мть. просамть. окса
 мть. винограда мть. А ковачи и златарис и сед-
 ларис и шваки и стрыгоуни и вси маисторис. да
 работаю и орю ако и сокалници. и что хоте сокал-
 ници и вси маисторис жати жито и вино. все да
 скрстокакше и прѣдаде у црковь. а сѣно да ко-
 се како и мѣропси тако и сокалници. тако и
 вси маисторис. и комъ села сѣна имаю. да га
 тако зи и косе. а у коемъ селѣ нѣ црковнога
 сѣнокоса. а они да косе гдѣ в игоумноу звокор-
 но съ зборомъ. тагнетиноу всакъ да дас. а попо-
 кѣ да даш врѣховину. како ю соу и у Єписко-
 па давали. Ере коупи тоу врѣховину у Єписко-
 па хвостынскога. мѣропша работа частице жи-
 трѣбление. Сладъ да чине кса села. коимъ игоу-
 менъ покели. Отроци кто съ игоумномъ на поуть
 гредоу. а или съ коимъ калоугеромъ по црков-
 ной работѣ. да се црковнимъ брашномъ храни.
 а кто самъ греде по црковной работѣ. да се одѣ
 коукѣ храни. А виноградъ всакъ да кола. или
 попъ или кто либо кто землю дръжи. и ако се
 по нѣкоемъ грѣху. нанесе погорѣти манастиръ.
 отроци да помагаю дѣлати. влахъ кто кобиле
 пасе. да не узима вѣлѣга одѣ кобиль. но да се
 храни мѣсечиномъ. А кто овце пасоу. да узи-
 маю овцу съ тагнѣтемъ. а что изгоуби да пла-
 ти. а мѣсечину да узима. Србинъ да се не же-

ни у власѣхъ. Ако ли се ожени. да је веде у мѣропхѣ и да ји є мѣропшькы законъ и унучио је: земља црковна да се убъ никому не да-
ва. а кто приде къ цркви, ако је сокалникъ, да
се къ сокалникомъ присади. где буде обилие
земље. одь те саданѣ ни одь когаре села. ни
боларину ни сокалнику ни попу. А за ратае
колико има игуменъ плуговъ у коємъ селѣ. одь
тогаре села да постави ратае кога ћоке. И у
којемъ любо селѣ ко се майсторије шбрѣтају, та-
ре се разроде Ѓ вола Ѓ сынове, да остане једанъ
на својемъ мѣстѣ, а остали да поступе у сокал-
нике. Аколи си узълюби узети земљу одь мѣ-
ропшке земље, а онъ да поступи у мѣропхѣ.
Поповци сынове кто книгу изучи. да стон с' о-
цемъ на својемъ жрѣбију. Аколи книге не изучи.
а онъ да је мѣропхъ. а да се попъ одь попа
стави, Ако ли мѣропшикъ книгу изучи. да је
мѣропхъ. Села токара да неносе. но да храни
всако село по једнога конја кудра. да носи цр-
ковны токарь. да ако умре подъ црковнимъ
товаромъ. да га црковъ на мѣсто постави. ако-
ли умре у селѣ, да га село на мѣсто постави.
послухъ рука печати Ѓ динари. А за бражду
како је законъ по срѣбъској земли. цркви полу-
вина а најодчий половина. Власи закони усоль
да носе одь доходка црковнога. А что веке до-
насу, да је половина цркви, а половина вла-

хомъ, Ако ли црква узлюби и този да имъ од-
 купи сии всакръшише спасе моя и прѣдахомъ
 божественѣки и неизреченѣки дръжавѣкъ твои.
 Ти бо еси датель благихъ, источникъ всакому
 данию нешкудни, услышитель всѣмъ призыва-
 ющимъ истиню, не хоти ни единому же по-
 гибнути, но покелѣває всѣмъ спасисе, и въ
 разумъ истины принти, всачьска во удивляют-
 се такому смотреню, ако на наше спасенїе
 въчловѣчитися изволи, и показа славу свою у-
 ченикомъ своимъ, и намъ дарова вѣнъцъ цар-
 ства земльнаго, и показа славу свою предъ ца-
 ри земльными и многими єзыки, и паки гото-
 вяе намъ вѣнъцъ царства нѣбъснаго, рече во ко-
 сватѣмъ своеемъ Евангелии, придѣте благослове-
 ни оца моего, наслѣдуите уготованное вами цар-
 ство нѣбъсное, и паки идѣже два или трѣ име-
 мое призовутъ, ту азъ есмъ посредѣ ихъ, и
 пророкъ Давидъ глаголеть, Се коль добро и коль
 красно, еже жити братии вкупѣ, ш семъ бо за-
 веца господь животъ вѣчни, Сего ради и азъ
 грѣшни и недостойни рабъ Христу Стеванъ
 Урошъ Гъ богомъ помилованы краль всѣхъ срѣв-
 скихъ и поморскихъ земль събрахъ зборъ срѣв-
 ские земле, Архиепископа и єпископи и игумены,
 и казньце и тепъчие, и ководи и слуги и
 стакилце, изгрокориухсе съ ними, и приехъ bla-
 gosловеніе одъ господина ми и оца Архиеписко-
 па данила, и всѣхъ єпископъ и всѣхъ игуменъ.

и одь всеро събора срѣвскаго. еже ш приложе-
нии храму сему. И кто исповѣсть та же ш мнѣ
милосердїа божиа. показа чудо дивнѣе всѣхъ
чудесъ храму сему зиждему. и си ему хрисову-
лу записываемому въ дому краљествами у
породили. внезапу побѣдисе царь бльгарскии
михайль шишманикъ съ инѣми силими д' ми-
цари, и съ иноплеменными єзыки и многими по-
гани на брань краљствами приѣти хоте срѣв-
скую землю. Азъ же противу ему изъшдъ. и
съ возвѣлениемъ сыномъ краљествами младимъ
краљемъ Стефаномъ. и съ всѣми властели кра-
љествами. и въздѣвъ руцѣ на небо и рекохъ.
слава тебѣ прѣвѣтни царю. ико неправедно по-
мишление и неподобно съвѣщаніе сии царие съвѣ-
щаши ш мнѣ, и быкши рати голѣмѣ. и съ по-
моцию божијю и молитвами статыхъ родитель
и прародитель краљествами цара Михаила у-
бихъ. и ѿехъ поношение его. и иние цари по-
бѣдихъ и разбихъ и възехъ достоинія ихъ. на
мѣстѣ рекомѣмъ кельблуждь въ лѣто 75. ѿ. ли.
Мѣса Июла въ кї. днъ. да тѣмъ убо слышав-
ше боголюбивака чеда разумѣмъ еже на насъ
милосердїе божиє. потирытесь сиє мое приноше-
ниє и дарование храму сему не тько что ра-
зорити или ѿигти. но паче и недостатъчна я ис-
пльнити. имамъ бо вси живущи на земли срѣты
вкусивша гробу прѣдати телеса наша. да єгоже

Богъ изволитъ кралѣствовати џъстѣ нашемъ.
на того вѣзлагаю всаку помошь и ћесту, да
аще кто дръзнетъ разорити ѿ записаныхъ въ
Христокули семь вънутрьнихъ дъму или ѿ вѣнѣш-
нихъ. таковыи да будеть проклетъ и завезанъ
въ сии вѣкъ и въ будуци ѿ господа кога все-
држителѧ. и ѿ пречистиє его матере и ѿ всѣхъ
свѧтыхъ ѿ вѣка богу угодившихъ. и да есть
причтенъ иудѣ прѣдателю и кайну братоубици.
И да несмилитсѧ господеви ако и содомъ и го-
моръ. И да станеть на судици со ѿтрешиими се
славы божије, и рѣкши ми. Вѣзми вѣзми распни
крокъ њго на насъ и на чадѣхъ нашихъ. и одѣ
богодарованаго, намъ вѣнца да будеть про-
клетъ и завезанъ аминь.

Стѣфанъ Урошъ Г. по милости божији краль
всѣхъ срѣскихъ и поморскихъ земљ.

Диплому ову надамъ се да ће сваки Србинъ
радо читати. Осимъ дипломе, осимъ други ов-
де у описанію изложены древности имаде јошть
други, за кое неналазимъ да є време описивати;
но и ово изостати неће. Све овакове наше све-
тинѣ, кое су се крозъ столѣтие турскe ванда-
лизме сачувале, очекиватъ є, да ће се и одѣ
садъ и лакше, знаюћи да се она необуздана нег-
да свой Европи грозивша сила изнурава и да се
приближава нека већа моћь христијству у овимъ
запуштенимъ предѣлима, сачувати.

Я овде прелазимъ свако даљ разлаганю о будућој судбини, пакъ се опетъ повраћамъ къ моме предузетомъ предмету, т. е. на описаніе монастырске древности.

2. Ёданъ кресть одъ честногъ древа, кои є напредъ описанъ.

3. Ёданъ кресть двокрестный, сирѣчъ има два попречника, сребромъ окованъ и съ петь кубета укращенъ. За овай кресть кажу, да є на преима светогъ краля Дечанскогъ у гробу био, докъ є у земли лежао. На нѣму пише: стый Стефанъ краљ Дечанскій ѿ. ѩ. ѡ. м.

4. Ёданъ кресть Душановъ. Овай є у свему подобанъ кресту, одъ честнога древа, кога Калуђери у ківоту чуваю.

На стопи Душановогъ креста пише ово:
 „С. ѩ. Н. ѿ. Мы Стефанъ Душанъ милостію Божијој царь касерских и поморских землях сей
 „крестъ, въ немже и честъ честнаго древа, на
 „немже распяты Гдъ наши Ісъ Христъ приложихъ
 „дому Пандократорову зокомъ Дечани не отето
 „въ сей кѣкъ, ако же во русоколи закѣщано Родитељемъ моимъ и мнози.

5. Ёданъ кресть одъ креста истогъ, на комъ є благаразумный разбойникъ съ Христомъ распетъ био. И овай є кресть добіо светій Савва

на даръ, одъ Патріарха Іереміе у Іерусалиму. Овай є деветъ палаца високъ просто сребромъ окованъ. Съ овымъ крестомъ Дечански калуђеръ у Прилипу једанредъ милостыню просећи заразителну в болесть разагнао.

Има јошь неколико сребромъ окованы крестова и позлаћени.

6. Две одъ сребра риниде позлаћене, одъ једне стопе у попрекнику широке. На једной съ једне стране є Христосъ съ надписомъ: „Ісъ Хрі Сакашдз.“ Око Христа пише: Гди козлюкихъ благолѣпіе дому твоегш, и мѣсто селенїја славы твоєа, не погуби съ нечестивыми душу мю, и съ м. Х. у наоколо по ивици пише: „Съ Стъ Стъ Гдъ Сакашдз“ све до конца. По томъ стои: „Прими Гди моленіе рака скоего Радикомъ приложившаго Рїпїди сїе. Съ друге стране ове риниде на среди є шестокрилатый Серафимъ. на ивицы ове починѣссе: ш тебѣ радуетса благодатнаа всакаа тварь, но немогући све на ивицы стати довршуе се на среди около Серафима. На свршетку овогъ Имна пише: „Соткоришесе сїе Рїпїде царскіе у сіреніе оцытели Дечанской ѿбитїј къ лѣто, 7078 з. ю. и. На овой ринди изшарани су Ангели и Евангелисти.

На другой ринди изрезанъ є съ надписомъ овимъ: „Велика сокѣта Лгелъ Ісъ Хрісъ.“ око ко-

га пише: „Сотвориша се сїе стые сосуди глаголемїе рїпїди царскїе и сїренне обитали дечанскїе потружденїемъ раба Божїя Радикомъ. На ивици пише. „Богъ сый мїра Оцъ щедротамъ великаш сокѣта. све до копца; на концу стои: сотворисе ѿ Битїа З. б. й. 7078.

На другой страні ове рїпїде е Богородица на руку Христа држећа съ надписомъ: „Мѣре ѡз Єлебса.“ Око нѣ е написано: „прими моленїе раба своєгш Радикомъ Гдї трудившагсѧ ѿ сихъ сосудехъ при честнemъ Игумене Симеону рукою многогрѣшнагш Конде влька.“ На ивицы пише: Достойно есть тако констинъ све до конца. Око Богородице су образи Евангеліста и шестокрилати Ангела. Съ друге стране дванайсть Апостола, кое Христосъ причешћуе.

На овымъ рїпїдама држци еу осамь палаца дугачки, шупљи, на среди има по една ябука.

7. Друге две рїпїде. Ове су такође у по-пречнику едану стопу широке округле, кое су скрозъ провидно изшаране сребрне и позлаћене. На ньима су особито одъ сребра изливени, позлаћени и на среди съ обе стране прековани шестокрилати Серафими, око кен такође изливени и прекованы видесе Ангели. На вр'у съ обе стране прекована е светогъ вознесенія икона. Држци су съ ябукомъ.

8. Крестъ сребрнъ, кои се съ рішдама но-
си, овай е одъ сребра сакованъ, три прсташи-
рокъ и не пунъ прстъ дебео. Свега е два шу-
ха високъ. На нѣму е съ едне стране распятіе
са сунцемъ и съ полумесецомъ са страна. На
дну распятія е Адамова глава. На четири края
креста четири су Евангеліста.

Съ друге е стране на среди Воскресеніе
Христово, исподъ воскресенія е гробъ и Ангелъ
на гробномъ камену. Исподъ гроба два су стра-
жара. На четири края четири су пророка. Сви
ови образи позлаћени на крестъ су прековані.

9. Ђданъ великий позлаћени Путіръ одъ
Радивоя, кои е и предпоменуте две ріпіде прило-
жію, приложенъ.

10. Три Евангеліја сребромъ просто око-
вана.

11. Ђданъ сребрнъ Таєь поль шаке у по-
пречнику округао, у среди кога е Богородица съ
разширинымъ рукама, коя на утроби Христу др-
жи, у наоколо има двадесетъ светительски обра-
за. Како Богородица тако и ови образи изреза-
ни су одъ ипорога. Сваки е образъ за себе сре-
бромъ ограђенъ.

12. Ђдна чаша одъ Индіскогъ ора сребромъ
окована и позлаћена. Три чаше одъ сребра по
начину ове ораове саковане и позлаћене. Ђдна
као Лађица, и четири друге као Саплаци. Ове
су сребрне као и оне позлаћене.

II

13. Ђданъ одъ сребра са двадесетъ и че-
тири кубета сакованъ манастиръ „Дечани“*) за

(*) Види се, да су у древна времена србски владѣ-
тельни чинећи свете задушбине, найпре давали са-
ковати планъ светогъ храма или обитељи у сре-
бру, а потомъ су правили христіјанске споменике.
Такавъ планъ манастира видитъ је и данасъ у
манастиру Раваница у Срему, где царъ Лазаръ
почива. Онъ је по истомъ плану саградио мана-
стыръ Раваницу у данашњемъ књежству Србиј.

У многимъ старымъ манастирима налазе се јошъ
и данасъ сачуване оригиналне дипломе, у коима се
светимъ обитељима подарију земља и то съ
таквимъ завѣтомъ да нико до вѣка такове даро-
ве одузети неможе,

Данашње правительство књежства Србије надамо-
се, да ће оно, уважавајући само овакове древно-
сти, о свомъ трошку опремити једногъ живописца,
да све ове древности особито по внутреносты овы
светы обитељи начерта и народъ свой о лепој
својој древности упозна. Тимъ лакше то садъ
быти може, што је Србину са србскимъ пасошемъ
слободно крозъ сву Турску земљу путовати.

Преко свијој древности налази се по манастири-
ма изображење србски владѣтели; пакъ ако нису
образи оригинални, а оно су за цело альине или-
ти одѣло. И сами остатци развалина занимател-
ни су имати на картани. Описанјемъ је обично до-
ста представљено, али вешто изображење са свимъ
друго впечатљивије рађа; други видъ о предме-
ту даје.

воспоминаніе, плана, по комъ є Краль Дечански овай монастырь довршити хтео.

14. Ёданъ златотканый покровъ за ківотъ светогъ краля дарованъ одъ Патріарха сербскогъ Арсенія четвртогъ, кои златнымъ словима подписанъ, на концу подписа стои: „уготовасе ле-та а. ф. м. г. во карловачкай Резиденциі сремской.

15. Има една членка сребрна одъ еданайстъ пера, по коима су такође сребрне трепетльике, и два мача велика, коихъ су ножнице кашима обшивене, незнасе чии су.

Ове су ствари збогъ древности овде описане. Друге древности, ако овде таковій има, за садъ остаю.

Зданія за обиталишта калуђера и народа има доста у овомъ монастыру, но су сва новія по обычаяу садашнѣмъ Турскомъ начинїна. Съ стране съверне до Цркве обиталище є найчеститіе, кое є Князъ Милошъ Обреновићъ саградити помогао.

У едной шареной овогъ зданія соби, коя се зове, соба Княза Милоша, стои слѣдуюће написано: „На 1836. года Мца Августа 2. созидася сія палата во Монастырь Дечанахъ, бысть Ктиторъ и обновитель свѣтлѣиши Гдръ и Князъ Сербскаго Народа Милошъ Обреновићъ при Игумену Феофилу со братіею его.“

У овомъ Обиталишту сами Калућери живе.

Станѣ є овогъ Монастыра врло рђаво, еръ существує у слѣдству самій Арнаута, кои су сву монастырску земљу притиснули и присвоили, да є мало што монастыру остало. Залуду што монастыръ одъ свої земала одъ постоећій туркій власти документе има, кадъ овде у арнаутлуку Арнаути на кременъ живе, не слушаюћи свої надлежни власти, и јоштъ манъ царске уредбе почитуюћи. Калућери найвише одъ милостињи кућни трошакъ издржавају, као што є и речено. Но и ова сваке године све є маня, а ово свето место назвало се кућа царска, па є научено, ко гоđь дође да нађе залогай леба и чашу воде, ово бы се лако трпило, народъ дае, народъ и нека еде; но горка є жалостъ: Арнаути сваки данъ особито у вече по десетъ двадесетъ а кадъ кадъ и по педесетъ дођу, насиљно ћело и пиће зактевају, єду, пјю, пъвају, кадкадъ што насиљно и оплячкају; ако имъ се кадъ неучини по воли, то они за инатъ упале сено, или ограду, а више пута и по кое монастырско зданіе. И све ово овдашни калућери за любовь народа свог' и за хатаръ ове царске куће трпе. Ето зашто є станѣ врло рђаво! Съ друге пакъ стране Паше и Забити, кои се овуда по овдашњимъ градовима често меняју, нъима треба Игуманъ подворенъ да учини, но не съ празномъ рукомъ, особито кадъ се кои промени, еръ ако имъ се то нечини, они

као царски чиновници и надзиратели вовѣреногъ имъ пашалука и забитлука са по сто по двеста коняника закану се у монастырь на коњакъ доћи, да виде, ели у монастыру све на миру — тако имъ Богъ помогао — пакъ ту данъ два свой ћефъ (пovольность) чине, те подворенъ монастырь скupo плати, да тежа дође дара одъ мере, јръ се сада колю говеда, овнови и яганьцы, ћурке и кокошке. и тражисе медъ и масло, а коњма зобъ и сено. — Ово быва и кодъ други на глаесу монастыра, као у Патриаршии. Ето съ друге стране зашто є рђаво станъ.

Монастырь Дечани лежи у едной романтической узкой равници. Полъ сата выше села истогъ имени у пашалуку Призренскомъ, између нахје (окружје) Нећске и Ђаковачке. Поредъ монастыра єверно тече прекрасна вода каменита рѣка *Бистрица*. У овој налазисе рибе пастрмке, коју калуђери кадкадъ ватаю. Съ южне стране поредъ монастыра є брдашице, на комъ су порастли Борови. На овомъ брдашицу ови су борови као да су некадъ сађени, јербо на другомъ месту око монастира близу вигди Борова нема, но є свуда гора Коштанова (кестенова). Преко рѣке Бистрице такође є спрамъ монастыра једно брдо, на комъ є гора растова порастла. Ову гору чуваю калуђери поради градљике какве и потребе монастырске. Выше ове горе высоко є главу свою издигла кршовита планина

Плѣшъ, ова є выше гоа него ситномъ горомъ обрасћена. Съ южне стране узъ рѣку Бистрицу на мало ниже коштановомъ горомъ покривену планину друголюбно наелонила є главу иланица *Дечанъ*, ова є манъ горомъ обрастла, но пашомъ є одвећъ богата. На овой су калуђери Дечански свое за стоку (марву) летић станове имали, но сада су ове Арнаути освоили, а калуђери по туђимъ планинама тумараюћи свою стоку препашавају, ова є планина одъ монастыра само еданъ четвртъ сата далеко. Но овако є где се люди Бога не бое и цара не почитую, а за власти нећеду ни да знаду, те насиљно раде што хоћеду. Овако є где є ко ячій онай и старіи, где є кременъ свакому прекословију пресуда, и безчовечно убиство свакой непогодби коначъ.

Одъ источне стране пукла є са соразмѣрнымъ брдащымъ плодоноена равница нахие Пећске и Ђаковачке, преко кое се одъ монастыра и градъ Призренъ види, кои є на подножју знамените планине *Шаръ* гњиздо свое утврдјо. Ова равница пустила є свою линју до поля *Косова*, овогъ у Историји србства знаменитогъ и жалостногъ предмета, преко кога одъ монастыра съ диванапе (ходника) у връ Косова спрамъ Качаника видисе найвиша планица *Любоштенъ*.

Узъ рѣку Бистрицу на западну страну три часа одъ монастыра идући, дође се подъ планину Козій-рбтъ и овде оставивши рѣку, шестъ ча-

сова преко планина одавде боровима и танким' ёлама покривены, дођесе на знатну планину *Богићевицу*, са кое се на десно јданъ данъ далеко вр'ови тровершне или троглавне планине *Комъ* виде, око и исподъ кое лежи прѣдѣлъ бредки *Васоевићи*, у којему две три хиљаде фамилија сами Србаљ живе; исподъ Богићевице три сата далеко лежи турска варошь *Плавъ* са окруженимъ србскимъ селима, одъ Плава три сата далеко варошь *Гусинѣ* такође съ неколико окружныхъ србскихъ села, у овимъ варошицама има по једно 400 дома, одъ који текъ четврта є чистъ србскій. Између Плава и Гусинѣ налазише једно језеро, кое є съ риболовомъ богато. Овай є риболовъ монастыра Дечана, но сада су га Турци Плавски и Гусиньски присвоили. У свакой овој вароши су ди Муселимъ, а подчинѣни су налозима Скадарскогъ паше.

Приимѣчаніе. Плавски и Гусиньски Турци држали су предречени предѣлъ *Васоевиће* подъ спаилукъ. Ови су Турци одъ Васоевићана и царскій дапакъ и свою мирію купили и све себи задржавали подъ извѣтомъ, да Васоевићани єдне стране сиромашный (ово су погодили) а съ друге непокорный (ово су заиста лагали) Народъ брдскій ништа ни цару ни спајама не дае, и тако су ове спаје и царско и свое себе задржавали. Преко ове тужбе, за коју овай народъ ніе ни знао, чинили су се ове изелице Тур-

ци свако насиље, да небы Васоевићане за ныине ове сплетке дознали. Найпосле зулумомъ, кои се є већъ у уши залю быо, огорчены Васоевићани договоре се, да ове спаје у своя села не пуштаю, но да сами купе царско и спаиско, и да паши Скадарскомъ предаю, и поруче Турцима у Плавъ и Гусинѣ, да выше збогъ царске миріе у Васоевиће не иду, но да иду свое тражити у Скадарскогъ паше, коме ћеду они у будуће сваке године царско и спахіско предавати, и пошли у Скадаръ свогъ Войводу и Игумна монастыра Ђурђеви-Стулова Мойсю, кога овай народъ почитуе, да ово паши яве; паша имъ ово одобри и наложи имъ, како ћеду у напредакъ порезе купити и ићму предавати. Плавски и Гусиньски Турци кадъ ово чую скунесе сви, и изненадно ударе оружаномъ рукомъ на Васоевиће; Васоевићани незнаноји каква ће је нацасть да снаће, разишли се были по свомъ раду. Ѓдна жена носивши свомъ мужу обђдъ на оранѣ, опази крозъ планину войску туреку. Збаци судове съ рамена и безъ душе дотрчи мужу съ гласомъ: „ето Турака.“ Човекъ пошљъ жену у село да зове што брже гди годъ кога нађе, а онъ узме десившу се кодъ нѣга пушку, съдне за грмъ и почне викати: „Ха за вѣру и за часный креть! ели ѡтога Србкиня родила! и почне једну по једну пушку избацати на Турке, на ову вику и на пуцанѣ пушака скуче се мало по мало Васоевићани, ту се

проспе силна ватра съ обе стране, и едва Турке обрате у бѣгство. Ово се е збило године 1838. Васоевѣани и данасть плаћају данакъ Скадарскомъ пashi.

Изъ Гусиня полѣмъ такође къ западу дође се до брдски села Клименташки, и крозъ ова низъ рѣку Цѣвну дође се у варошъ *Подгорицу*.

У овомъ окружју клименташкомъ има одъ прилнке десетину села. Житељи су Христијани западногъ вѣрозакона, међу коима има нешто и мухамеданскогъ или болѣ да рекнемъ никаквогъ, еръ ови љити се крсте нитѣ кланяю, и што се коме за право види то и чини: све су сами айдуци.

Ови Клименташи у сусѣству су съ нахијомъ Подгоричкомъ, а съ южне стране са Скадарскомъ, коя съ Црномъ горомъ граничи.

У једномъ клименташкомъ селу *Селце* зово- момъ принуђенъ самъ био ноћити. Дођемъ предъ једну камениту кућу. Киша је по мало падала. Мой сопутникъ Захаріј Јеромонахъ Дечански запита арнаутски: „можемо ли ноћити? одговоре можете. Запитају наасъ, одкуда сте? Мы изъ Дечана. Они рекну добро сте дошли и уведу наасъ у кућу, подъ којомъ је одздо Аръ (конюшница, штала) била.

Домаћинъ *Мираш-Коли* именомъ понуди пање кодъ ватре да седнемо, найпре одъ наасъ узевши оружје, кое смо имали, и кодъ свогъ оружја

обесивши по овдащиъмъ обычаю. Сада млађи болю ватру наложе, и докъ смо се мы мало одмарали и сушили, дођу неке женске да настъ иззую. Я незнаюћи обичай нынъ, а на какавъ поредакъ и не мислећи, пружимъ найпре леву ногу, но моя почитателька щепа мене за десну ногу, коју опруживши почне изувати, я се насмењемъ ињомъ опоромъ опружаню. Домаћинъ то примѣти и рекне: кодъ настъ е обичай пре десну па леву ногу изути. Я преко мога сапутника а овде и толмача рекнемъ, имате право, јеръ је десна страна старіја одъ леве. Докъ смо се мы изували и разговарали, простру поредъ ватре съна и неке ныове простирике, по връ који простру наше седаде (Ћилиме) кое смо мы на рамену носили, и понуде настъ на простирику състи. Тада намъ кафу даду. Мы имаюћи у чутури ракје напјемо се и ныи понудимо. Обредивши се по єданпутъ, по два чутуромъ, попјемо и другу кафу, у разговору изясни се домаћинъ да је вѣроисповѣданія Римске цркве, и каже, да је долазio у Дечане. Я га запитамъ, како се Богу молите и где законъ совршавате? отговори: имамо овде у селу цркву и фрата, сутра кадъ пођете прођићете покрай цркве. Запитамъ га далъ, одкудъ вамъ је свештеникъ вашъ? рекне: овде шилъ се изъ Рима. Мени то буде страно. Запитамъ, како се разговарате, кадъ онъ вашъ језикъ незна? онъ одговори: онай фратъ, кој овде кодъ

нась долази, негди тамо научи номало Арнаутски говорити, кадъ овде дође све разуме што мы говоримо, само неможе добро да одговара, и тако за кратко време научи болъ, ѕръ онай (продуживши домаћинъ бесѣду), кој годъ къ нама дође, живи овде по шесть по седамъ година, па после иде тамо у Римъ и добые добру нурю (парохію) као награду, што се е овде кодъ нась мучио. А даетели му што васть служи? запитамъ я. Онъ: даемо, по двадесетъ ока шпенице на главу оженѣну, едно руно вуне, єдну груду сира, чарапе и пешкиръ за криzmanъ; кадъ се ко жени даемо паре (новце), а кадъ ко умре даемо паре, поврътъ тога покланямо му кој овцу, кој ягњъ, то колъте се рани, а што му претече, онъ прода. А кога има са собомъ? Дрижи по еднога слугу. А даете ли вашу децу да се кодъ нѣга учѣ? Недаемо. А зашто не даете? могла бы ваша деца кодъ вѣга научити, па да вамъ ваша деца буду свештеницы? На ове мое речи како домаћинъ тако и сви кућани почну гроотомъ се смејти говорећи: шта ће нама то, мы нећемо да будемо фрати, нама изъ Рима шилју фрате, кој намъ законъ свршую. — Я: Мора быти да вы гди близу имате Бискупа, кој вамъ фрате шилъ, не може се овде чакъ изъ Рима вама фрати пошиљти? Мы имамо Бискупа у Скадру рекне домаћинъ: онъ шилъ овде, но нѣму долазе изъ Рима, тако намъ овде кажу, и нашъ фратъ по

четири пута у години иде у Скадаръ те се съ
Бискупомъ договара. А долазе ли вамъ спахије
у село? отговори: долазе, кадъ е вакатъ (вре-
ме) да узму десето. А чине ли вамъ зулумъ?
Не, одговори, нась има доста, па се недамо, и
нашъ фратъ одма бы се съ нима свадио, како
бы спахије што выше искали. Еданредъ нашъ
спахија (продужи домаћинъ) овде у селу удари
едно момче чибукомъ, мы сви скочимо и хтесмо
спахију убити, фратъ дотрчи и развади нась, по-
томъ одма нашъ фратъ оде у Скадаръ и каже
Бискупу, а Бискупъ каже паши, одъ оно доба
после никадъ спахија ніе намъ у село дошао, но
шиљ сина те покупи што је нѣгово, — у ово
време приспѣ вечера. Посјдамо сви за софру
(низакъ округао асталъ) кромъ женски и деце,
кои су после нась вечерали. Затимъ легнемо
спавати, у ютру мы рано дигнемо се и спремимосе на
путъ. Домаћинъ намъ даде кафу и понуди нась да
што поедемо, мы нисмо хтели, на кое онъ спреми
намъ у торбу по мало хлѣба. Мы благодаримо
домаћину на гостопримству и пођемо низъ рѣку
Цѣвну коя крозъ ово село тече, и исподъ варо-
ши Подгорице коя у Блато утиче, кое одъ мно-
го сакупляюћисе рѣка велико језеро овде чине.
Домаћинъ нась до иза села испрати. Поредъ
рѣке нађемо једну црквицу и кодъ ње једну ле-
ну кућицу. Домаћинъ рекне, ово је наша црква.
Я самъ се хтео са ньиовимъ свештеникомъ са-

стати, но у ово време био је истый у Скадру. Надъ овимъ селомъ има једанъ врло високъ кршъ, кој тако је одъ стране села правъ да се чини, да ће на село пасти. Я рекнемъ, овай се вашъ кршъ на само село нагнуо. Домаћинъ намъ примићи тада, говорећи: на овомъ кршу мы сваке године по једанъ данъ жерту приносимо. Я на ове нѣгове речи рекнемъ напрасно, какву жертву? онъ рекне: држимо једанъ у години опре-дѣленый данъ, у који сви по једногъ брава лгњиљ яре на кршу овомъ заколъмо, и по целый данъ горе играмосе, а зашто то чините? запитамъ я, а онъ: да не падне кршъ на село. Я му смешећи се одговоримъ, неће! небойтесе! даље запитамъ га, чинители то одавно? а онъ, тако је остало одъ стари, и нишошто мы нећемо тай обычай да искваримо, премда намъ је Фратъ забраньивао, јеръ су свакадъ наши стари на томъ кршу клали жерту; я му рекнемъ: Мора быти да ваши стари кадъ нису знали за истиногъ Бога на томъ кршу клали су жерту лажљивомъ Богу „Идолу,“ а онъ ми рекне: тако и нашъ Фратъ каже, но мы (придода онъ) само садъ изъ обычая по једанъ данъ идемо горе, и то намъ је найвеће у селу весеље. А идели съ вами и вашъ Фратъ на то ваше весеље? онъ рекне: иде; сиди съ нама по целый данъ, и гледи, како се наша деца играю, увече сви заедно поћемо, доћемо и најпре цркви, покропимосе светомъ води-

цомъ и разијемо се свакій своїй кући. Видивши я скоро окречену цркву запитамъ, кадъ сте саградили цркву? рекне: скоро, мы смо палили кречъ, и нашли камень, а Бискупъ је платіо майсторима и за цркву и за кућу. — Овако разговарајућисе прођемо село, и нашъ домаћинъ врати је дома.

Путуюћи даљ рекијемъ момъ содругу, реченомъ Јеромонаху Захаріј: „Колико самъ се синовац уплашио био где ъемо ноћити, да насеље каква напасть не нађе, толико ми је мило, што смо у овомъ селу преноћили, еръ смо се известили о некимъ овогъ народа обичајима, а такође и о обичају постоеће овде римске цркве. Видишъ мой Захаріј! како Архиерей римске цркве настојавају у овимъ дивљимъ, готово заборављенимъ предњима стадо свое ако не сасвимъ просвѣщавати (еръ се то за садъ и неможе) то баремъ на свакіи могућни начинъ у верозакону обржавати, и одъ свакогъ нападења бранити, па јоштъ и руку помоћи пружати, а наши Архиереј да могу свукли бы народъ до голе коже, и све говоре: „незните вы, шта мы за васъ у Цариградъ даемо. — Захаріја рекне: та небы никакве помоћи одъ Архиерея тражио, и све бы му што је његово радо давао, но онъ још тражи да му се заемъ чини, па тай заемъ за довека, па ако му се неда, онъ съ помоћу Турака насиљно оглоби и съ Турцима дели, Калуђере и Попове апен,

и съ тимъ у место архіерейскогъ поученія народъ плаши. Знашъ, како є нашъ владыка Призренски Игнятіе неке свѣщенике и окивао, и везане до Призрена терао, па кадъ му се мы Дечанцы узацресмо, а онъ даде 25 хиляда гроша Каймакаму Призренскомъ, само што ће у монастырь доћи и нашегъ Игумна Антима у Призренъ везана отерати, да съ тимъ поплаши народъ, да га може болѣ глобити; я незнамъ шта може быти овымъ Грцима (придода Захарія) владыкама, да тако на народъ мрзе, а богме имъ народъ дае што годъ вишту. — Мы да ниесмо имали прітеля Турака, а съ друге стране Арната, заиста бы нашъ Игуманъ Антимъ везанъ быо, а нашъ монастырь быо бы орезцаљињъ, (осрамоћенъ). Но фала Каймакаму, онъ узе одъ владыке двадесетъ и петь хиляда гроша, а изъ монастыра оде као лито є и дошао, само є штете монастыру, што є морао пашу са сто коняника на конакъ дочекати, но фала Богу, кадъ позваше владыку Игнятія у Шатрікану, а ова међу нама и владыкомъ бывша злоба никако на добро небы испала. Ето каква є разлика између владыка восточне и између владыка западне цркве у турекомъ царству. Кадъ се томе дода: да мы у нашимъ странама никаквогъ честитогъ учителя немамо нити школа, гди бы се дѣца ко лико толико проевештавала, нити какавъ учитель у наше стране хоће да дође, еръ прво: Нашъ

сиromашний народъ небы га быво кадаръ издржавати, а друго и горе, што безъ зашите небы быво сигуранъ животомъ своимъ, како дакле на просвету нашегъ Народа овде и помислiti се може? У овомъ разговору примѣтимъ я момъ Захаріи да римске цркве священство има велику зашиту у конзулату Аустрийскомъ, кои е у Скадру, и да Аустрија, као што ми је еданъ родолюбацъ у Скадру казивао особите поклоне Бискупу Скадарскомъ и Призренскомъ и нјовомъ священству шилљ, да бы што чину свомъ сходне у овимъ дивљимъ предѣлима издржаватисе могли, како дакле заштићени будући свой народъ својски да не заштићавају. Као што је речено, рѣкомъ Цѣвномъ долазио у варошь Подгорицу; у којој међу једно петъ шесть стотина турски има и србски дома. На съверо-источнай страни Подгорице лежи каменитый брдеки предѣль *Кучъ* у нѣму живе две три хиљаде фамиліа све сами Срба. Овай предѣль Црной гори принадлежи, до нѣга је Предѣль речени *Васоевића*.

На съверо-западной страни *Куча* лежи предѣль *Морача Пипери и Бѣлоглавићи*, крозъ ны теку рѣке *Морача Зета и Сушица* и у овимъ Црной гори принадлежећимъ предѣлима све су сами Срби. Река Морача више Подгорице у рѣку Зету утиче, а Зета покрай Подгорице у Блато; овимъ Блатомъ долазе лађице изъ Скадра,

до у Подгорицу, и сваку потребу као и трговину изъ Скадра доносе.

Одъ Подгорице како се пређе рѣка Зета на ступисе на землю Црногорску, и преко Црне горе долазисе на море у градъ Которъ; ово су предѣли брдски одъ Монастира Дечана на западну страну идући, у коима је мало Турака, но све сами Срби живе.

Предречени предѣли, Морача Пипери и Бѣлопавлићи, а кодъ вни Ровцы и ускоци, Братоножићи и Никшићи съ Црномъ горомъ союжавајућисе саставляю Црну гору, своимъ историчнимъ юначествомъ знамениту, и на гласу похвале славењусе, зато што по паденію Србскогъ царства до дана се она свое огњиште одъ супостата крѣпко бранећи свою главу ярму турскогъ тирјанства подклонила ніе.

Предѣль Колашинъ зовомой између Црне горе и Херцеговине, одъ Запада Истоку протежесе съ једне стране поредъ предѣла Куча и Ва-соевића а съ друге поредъ Херцеговине до Нахије Бихоръ Рожаја и Новогъ Пазара.

Описаніемъ овій као и слѣдуюћи поєдини предѣла старе Србіје ніе моја намѣра списати книжицу ову, да за земљописаніе служи; но путуюћи по овима видіо самъ неке Србске краљева и цареве спомена останке, за кое неки наши учени Срби говорили су ми, да бы нуждно было описати јї. Знајући я да је по овимъ пре-

дѣлма врло опасно путовати, да бы се кои ученъ Србинъ засадъ рѣшіо вештіе ову царства Србскогъ колевку испитати, и по ньой као што реко останке спомена (ако и јошъ где има) достаточніе извидити и описати, то самъ я крозъ ньи негди као калуђеръ, а негди као учитель провлачењисе пропутовао, и гдји самъ што ми се одъ важности чинило, примѣтіо, трудіо самъ се испитати и забележити. Тако судим', да ће ономъ Србину, кои се кадъ рѣшіо буде крозъ стару Србију и Албанію ради истраживаня древности путовати, ова моя книжица као путевидацъ служити моји. А друго, я самъ у свакомъ Србину, како се почне о быћу царства Србскогъ, како и о градовима србскимъ Призрену, Скопю, Скадру на Бояни, Крушевцу и т. д. тако исто и о пропасти царства, коя є при вечери кнежевој подъ трефлѣнымъ ударомъ своимъ Столпъ царства Сербскогъ на полю Косову срушила говорити, дубоко осъћанъ примѣтіо, тако мислимъ, да ће ово мое мало дѣлце свакомъ Србину за тронително увеселеніе служити моји.

Да се вратимъ на посредну точку Монастыръ Дечане.

Одъ Монастыра Дечана съ южне стране лежи горски предѣлъ *Малесіја* или *Малисіја*, у овомъ предѣлу живи око три хиљаде сами Арнаута Мохамеданскогъ вѣрозакона. Ови су најжешћи аидуци (разбойници) и најнепокорніј

властима. Они принадлеже пашалуку призренскомъ нахіи ѳаковачкой. Овай е предѣль самъ себе высокимъ горама и планинама оградіо. У нѣга се само съ едне стране одъ Тakovице идући улази. Граница са скадарскомъ нахиомъ. Кројь Малесију у време Неманићекогъ владана быо је путъ за у Скадаръ, кои су путъ Неманићи начинили были. Овимъ путемъ казую люди да је и данає одъ града Пећи и Тakovице за шестнајсть часова у Скадаръ доћи може, а путемъ, коимъ се сада из' ови мѣста иде, до у Скадаръ требује четири дана, и то врло опасногъ пута. Малесіја є предѣль брдовитъ по интимъ, у иѣму свашто роди, такође има и лепи сѣнокоса, као и по другимъ овуда питомимъ земљама. У Малесији има највыше айдука, а они су готово явни айдуци. Они є Ариаутима ѳаковачке, пећске, новопазарске и вучитрнске нахіе выше явно него тайно разбойничества чине, и србскомъ народу велика насиља, а особито садъ у ово време разбойничества у вайвѣнь стечено чине. Овомъ звѣрскомъ обычју поводъ дају сами ондашњи забити (окружни началици) кое иаша често мења; кадъ се дакле кои забитъ у једној нахіи промѣни, а онъ пусти свой тарафъ (партају) те по нахіи свакояка зла сиротини чини, да бы сотымъ доказао, свое вештие съ народомъ управљанъ, те да му се забитлукъ изгубљенији поврати. Овако сиротиня и одъ стра-

не забитеke и одъ айдучке страда, а сувише по овымъ предѣлма путници съ найвећомъ опасностю путую.

Арнаути су ови на фисове (фамилије) поделѣни:

Едни се зову *Гашани*; прича се овде у народу да су ови негда славили светогъ Јованна и свету Петку.

Други се зову *Шаланни*, ови су славили светогъ Ђорђа.

Трећи *Хоћани* или *Хоши* што и Клименте, ови су славили свете врачеве, и ови су многи верозакона римекогъ.

Четврти *Крининани*, ови су славили светогъ Аранђела.

Пети *Беришани* славили су светогъ Николу. Позасебни ови фисови тако између себе су сродни, да се одъ једногъ и истогъ фиса не жене и не удају. Више пута и између себе свадесе, те по два три а кадкадъ и выше на месту мртвâ падну. Но кадъ се два фиса заваде, онда заиста манито гину, и убиство међусобно не сматрају за штету, но за юначество. Кадъ једанъ другогъ убје, онда враћају крвь за крвь, и фисъ убјеногъ не тражи убицу да убје, но једногъ одъ фисе убице, кој е наибољи юнакъ, изъ чега се выше пута породи вражда, да на једномъ месту по 20. по 30. мртви падну.

Бесса (вѣра повѣренѣ) е ови Арнаута твр-

да, кадъ еданъ другомъ Бессу даду, и у Бесси што рекну, речь добро чуваю. Оваковимъ на бессу начиномъ и путници по овымъ предѣлима путую, одъ села до села узмedu по едногъ Арнаутина кои ій спровода, и Арнаути кадъ предъ путникомъ виде вођу Арнаутина, у путника не-дираю.

Обичай заклетве арнаутске, кадъ хоћеду какву велику освету да учине.

Поглавице едногъ фисса скучесе у каквомъ полю кодъ каквогъ дрвета, кои око дрвета по-сѣдаю, и нанешену имъ какву обыду изясне; тада се договоре, кадъ ћеду освету чинити, а да небы кои издао, огуле кору предъ ньима стоећегъ дрвета, и дрво балегомъ намажу, затимъ рекну хоћемоли на освету? хоћемо, хоћемо ли на освету? хоћемо, хоћемо ли на освету? хоћемо. Овако трипутъ рекавши продуже, „Когодъ изда, оваки му био образъ, као дебло овогъ дрвета. Овакомъ заклетвомъ укрѣпленi до еднога ћеду изгинути, само да не остану подъ лягомъ. Неће мислимъ излишно быти, да наведемъ еданъ узрокъ свађе арнаутске.

Исподъ монастыра Дечана лежи арнаутско село *Дечани* и *Стреоць Истинићи*, поредъ рѣке Бистрице, 1844-те овде сушне године Дечанцы и Стреочани навраћали су рѣку ову на свое ниве и ливаде, да Истинићанима Инимало воде до нјировогъ села доћи ніе могло, Истинићани оду

выше монастыра Дечана, гдј се и на ныово село рѣка навратити може, да на свою землю вону наврате, но Дечанцы селяни (одъ Фисса Гашъ) главу воде чували су. Истинићани (одъ Фисса Шаля) видећи, да Дечанцы чувају главу одъ рѣке, убију једногъ одъ ови чувара, двоица утеку и кажу у селу шта се је забило. Гашани одма ћипе и потерају Истинићане, но ови утеку. Гашани при томъ наиђу на некогъ Шалянина и убију га. Сутра данъ устану и једни и други то есть: и Дечанцы и Истинићани, гдј у сваји осамь Гашана погину. Гашани овимъ разјарени оду у Малесию (Малесіја је сва Гашъ) и позву свой Фиссъ на освету. Малесорцы скуне выше одъ хиљаду пушака, и пођу съ Дечанцима на село Истиниће. Истинићани су све слабо и нејако изъ села уклонили, кое се бити не може, а они, кои пушкомъ пуцати могу затворе се у свое камените куће, да тако непрјателя дочекају. Малесорцы како дођу почну на село пуцати и на куће нападати, ови изъ куће почну се бранити. Кровопролиће почне се жестоко. Ови изъ кућа многе Малегорце побију, но ови као разјарени вуци све силе напрегну несматраюћи што имъ изъ кућа куршуми (танета) дружтво обарају цело село, сто кућа пошаде, и натерају, да сви позатворани изъ запалњи кућа почну бегати. Малесорцы сада почну као поплашену звѣрадъ Истинићане убијати, еле за неколико часова пад-

не выше одъ триста мртви, а одъ Малесораца јдва є десетину остало, кои нису ранѣни были, и тако є ноћь борбу прекинула. Малесорцы не само да су све у овомъ селу куће попалили, но и найманю зграду, у којој бы се могло заклонити сваку су разорили, и тако као побѣдоносни съ выше одъ двеста свои мртви вратесе свомъ завичају.

Други догађај. Ёдно момче одъ Фисса (Шаљанинъ) рани у лову зепа, ранѣнъ зепъ натрчи на чобаница Гашанина, кои зепа и дотуче. Ловацъ доће да узме зепа, но чобанинъ ніе му га хтео дати, рекавши да га є онъ убио. Ловацъ зато убіе чобаница и почне бегати, за нимъ некіи одъ Фисса чобанина ту десившице потрчи, ловца стигне и убіе. Сутра данъ оба Фисса побијосе и два мртва падну и четири буду ранѣна. Гашанима буде криво и дигнусе у село шаљанско *Молиће*, изъ кога є ловацъ быо, и ту дванаестъ кућа постале, и петнаестъ погину. Садъ трећи Фисъ (Кринићани) улегне међу ныи да іи помире, и узме оба Фисса на Бессу за четири дана, но Гашани Бессу не приме, но по други путъ у речено село отиду, и заоставши јошъ 15. кућа попале, у комъ палежку дваестину јошъ мртви падну, и толико ранѣни буду. Шта ћеду Шаљанци и Кринићани съ Гашанима учинити, видићесе.

Овајкове жерти скупо стају и Монастыръ

Дечане, јръ 1844-те године, кадъ су се Мале сорцы съ Истинићанима побили, морали су калуђери Малесорцима хиљаду ока ракје дати, да шю и да ране испирају. А сада ове текуће 1851-ве године за једног зеца толико Арнаута погинувши, пакъ једнако трче Арнаути съ ибрицима у Монаскуръ и вичу „дайте ракје.“

Као што је речено Малесіја граничи съ Нахіомъ Скадарскомъ. Градъ тврдиня Скадаръ на једномъ самосвомъ кршу лежи, исподъ кога једно ниже брданце као подножје видисе. Съ једне стране града тече Бояна, а съ друге стране маня рѣчица Дринава, обе ове исподъ града састају се, и чине Бояну за мале лађице пловитвицу. Бояна утиче у море. Море је одъ Скадра шест часова далеко. Но мали морски бродови долазе до близу Скадра на једанъ часъ (сатъ,) гдји се трговина товари и изтоварава, ево опетъ и съ ове стране јтаре Сербіје мора. Врањамъ се опетъ къ Монастыру Дечанима.

Три часа далеко одъ Монастыра Дечана на страни съверо-источнай лежи градъ Пећ (Ипекъ) тврдиня је била, коя је одъ Бошњака у сражењу срушена сва. Варошъ је турска са одъ прилике четири хиљаде дома, но у њој има Србалаја седамъ до осамъ стотина дома. Једанъ четвртъ часа выше града подъ планиномъ је Монастыръ стара Патріаршија Србска, гдји су Сербски Патріарси стару свою столицу имали. Одъ

Нећи два дана ко съверу лако путуюћи дођесе у Нови Пазаръ, кои граничи са границомъ са-дашибъ Княжевства Сербіе. Нови Пазаръ е врата одъ Босне, јеръ у Босну никади се неможе ући турскомъ државомъ, развѣ крозъ Нови Пазаръ, изузимаюћи држару Княжества Сербіе, и тако одъ града Видина и одъ Ниша, друмъ иде преко Куршумлје до у Нови Пазаръ, а одъ Ма-цедоније преко Скопја и Призрена преко Пришти-не и Вучитрна.

Описаніе Монастыра Патріаршије

Црква овогъ Монастыра просто є начинѣна, у њој преко велике цркве има јоштъ две манѣ подъ једнимъ кровомъ. Црква успенія Богороди-цы, и светогъ великомученика Димитріја. Колико є ова црква велика, спрамъ величине доста є низка. Надъ олтарима су три кубета. Сва є о-ловомъ покривена. На паперти су троя врата. У паперти има три Столна зидана и два одъ бе-логъ мермера осмоуголна. Сви петъ преко па-перте успоредо.

Кодъ врата съ южне стране стои на једной нози прекрасна купља одъ шареногъ мермера, у којој се на Богојавленіе водица освящава.

Выше съверны врата на паперти стои овай надпишъ: Из колениемъ Оца и поспешениемъ Сына и совершенiemъ старо Ѓха созида се и пописа се

сѧ препрата светије велицје цркви Патріаршије србской, трудомъ и усрдијемъ преосвашенїшаго и блаженайшаго Архиепископа Кирг Макаріја перваго Патріарха, по вторѣ обновленїи, частному и сватому саму Прѣстолу въ сей србскіє Земли, Западнаго Поморїја и съвернымъ странамъ въ лѣто ۲۳. ѡ. кругъ солнцу ۶. и. Єпакта ۶. Индікта ۵. златно число и. јемеліја ۶. и. Мѣса Сентемврија ۶.

На храму су велике цркве двокрилна велика врата. Изъ цаперте су на съверной страни и врата цркве светогъ великомученика Димитрија. Изъ храма велике цркве улазисе у цркву успеніја Богородицы. -

Изнутра храма надъ великимъ вратима етой слѣдуюћи надписъ: тежко се чита.

„Изволеніемъ Оца и поспешеніемъ Сына и совершеніемъ стаго Духа обновисе съ свати и Божественый храмъ трудомъ и потираніемъ всеосвашенаго Архиепископа Кирг Паисеја, и пописаše обетшавша некој часть: Елико намъ возможно бысть ѿ любки и усрдија съ всѣмъ братствомъ лѣту мимотекушу ۲۳. ѡ. м. в. Индиктионъ въ теже лѣто и трапезарію прѣкрихъ у великой нужди. :.) ѿ ици ве въ кадв ѿ и въ тогда Еклисіарху правеју кирг Спіридону, Игумену кирг Василіју и Спахију кирг Тодору и осталла братіја. Богъ да имъ прости.“

Съ десне стране врата гробница е светогъ Йоаникія второгъ Патріарха съ надписомъ на зиду: „Успеніе стому Йоаникію в Патріарху.

Выше ове гробнице у напредакъ гробница е светогъ Савве второгъ съ надписомъ: „Усненіе светому Савки кторму Архіепіскому третьему.

До ове в гробнице єданъ Столъ, на коему єдна икона, стои, образъ чудотворне Иконе Богородичне, о коїй ће се на свомъ месту говорити.

Выше овогъ стола стои єдна гробница одъ белогъ мермера до пояса высока, ова е Архієпіскона Арсенія, коегъ е светый Савва Сербски Просветитель за Архієпіскона произвео и пъму вручіо, да доврши ову цркву. Овогъ светогъ Архієпіскона Арсенія овде и за ѹтитора почитую.

Выше ове гробнице е Иконостасъ, и до нѣга храма Столъ, предъ коимъ е Патріаршески шареный мермеромъ до присю высоко ограђеный столъ.

На левой страни на среди зида изображенъ е Йоанъ Архієпіскопъ, когдъ кога изображенія написано е: „Къ лѣто 13. р. К. К. престависе преосвященный Архієпісконъ и Господинъ мой Іоанъ обновитель старого мѣста сего, прохъ же его бысть въ царствующемъ Константии Градѣ

„близъ Іенни-капіє Мѣа октомвра дї. Такр є-
„му слѣчисе по Изволенію Божію, последнѣ при-
„ставникъ великой цркви, иже иѣсмъ достоинъ
„нарециша Архіепіскопомъ Паисей ѩ любви и у-
„срдїа.“

Подъ кубетомъ виси великий поліелей, и о-
ко иѣга древный округъ вешто изрезанъ на
гвозденимъ синцирима (ланцима).

Предъ дверима съ десне стране є ківотъ,
у комъ є честный крест сребромъ и златомъ бо-
гато искићень, безъ каквогъ подписа. У овомъ
су ківоту и честне главе Петозарни мученика
четири, а пета є у Црной гори, као и јошть о-
вогъ Монастыра неке ствари, кое су у бѣгству
тамо на сохраненіе по казиваню калуђера од-
нешене.

Съ леве стране двери ківотъ є такође, у
коему є цѣлокупно тѣло светогъ Архіепіскопа
Нікодима, кои є светогъ краля Дечанскогъ на
царство Србско венчао.

У олтару є проскомидія одвоена одъ олта-
ра. Съ южне стране има параспоръ, у кои се
црковне потребе оставлаю.

Престолъ є на четири столпа одъ простогъ
камена отесанъ.

На круглости зида олтарногъ изнутра уна-
коло у једномъ реду съ тїтлама пише: „Гр Бѣ
„нашъ вѣнми и посѣти блоки храмъ сїи и стї

„олтарь, сътвори и честьнь нѣбному да иже на
 „млѣкѣ входитъ съ кѣрою и съ страхомъ, да бу-
 „дуть млатви ихъ принести на сты пренѣсны и
 „мъсльны твой Олтарь. поменѣте же и мене
 „грѣшнаго Арсенія.

Горнии е престолъ на три степени.

Са съверне стране велике цркве, црква је
 светогъ великомученика Димитрія.

У овој цркви съ десне стране видисе једна
 костурница одъ шареногъ мермера крестовима из-
 шарана. Выше ове на зиду изображені су царь
 Стефанъ Душанъ и царь Урошъ и светый Сав-
 ва просветитель Србскій.

У ову црквицу улази се изъ паперте.

На левој страни гробница светогъ Ефрема
 Патріарха Србскогъ.

Съ леве стране на зиду има написано:
 „Благословеніемъ иже къ тройцѣ славимомъ Гдѣ
 „Хрту обновисе си стый храмъ трудомъ и на-
 „стојијемъ преосвашенїшаго Архіепископа кірѣ
 „Јоанна, ёму же буди кѣчна память. въ лѣ-
 „то 13. р.

„По томже преминувшу Прѣстолъ всѣх
 „Сербскихъ земль и Болгарскихъ и западнаго
 „поморїа. Архіепископу кірѣ Паисею, неговѣмъ
 „покелѣніемъ же и усрдїемъ пописасе (и поно-
 „виса) сѧ стаѧ и Божественая црковь, многа
 „ему лѣта 13. р.

Подъ кубетомъ є Поліелей, и око иѣга о-
кругъ обешенъ.

У овой црквици темпlo є 1804-те године
начинѣно, као што и подпись гласи, ово юштъ
лепо и ново изгледа.

Олтаръ є као и сва црква древно живопи-
сана, као што є мало пре у надпису речено.

На южной стране велике цркве, црквица є
храмъ успенія Богородицы. У ову се цркву ула-
зи изъ храма велике цркве.

На левой стране ове црквице гробница є
одъ шареногъ мермера светогъ Даніила Архіє-
піскопа србскогъ, кои є и ктіторъ обновленія
ове црквице, као што съ леве стране на зиду
западномъ изображенъ є овай светый Даніилъ и
пророкъ Даніилъ, између кої є и ова црквица
изображена, кодъ кое стои надпись слѣдуюћи:
„Даніилъ преосвященный Архієпіскопъ всѣхъ срб-
скихъ и поморскихъ земль приноситъ црквь
„пречистїи Матерѣ Божїи, приводимъ великимъ
пророкомъ Даніиломъ.“

Съ ове деене стране има една мала скров-
ница.

На средъ є цркве поліелей и округъ. Темпlo
є новіегъ времена.

Предъ дверма єданъ коракъ далъ покрай
темпла є дивно украшеній на четири степени
высокъ столь, на коему є чудотворна икона пре-
свете Богородице, предъ коюмъ виси дванайстъ

мали и едно велико кандило. Овай чудотворне иконе образъ пресвете Богородице се друге образе прекраснимъ своимъ живописомъ превоеходи, ову е икону Јеромонахъ патріаршије Максимъ своимъ трошкомъ богато сребромъ и златомъ украсио. На овој икони видисе ћерданъ одъ старіи златни пара (новаца); на дну ове иконе на сребрной дащици (штици) изрезана су нека изјасненіја о овомъ чудотворномъ образу пресвете Богородице.

Спрамъ овогъ Богородичногъ стола уза южни видъ лежи у једномъ ківоту выше части одъ свети мешџију. Исто е тако и на левој етрапи ківотъ съ частима разны светы мешџију, кое е светы Савва изъ Јерусаліма донео. Довде е описане унутрашњости патріаршије.

Предъ црквомъ съ южне стране има преддверие, у коему калуђери кадъ изъ цркве изиђу съ народомъ съде.

На вр'у преддверја узъ црковне олтаре привидана є црвица светогъ Николе, у којој надъ вратима пише:

Изволенїемъ бца и поспашенїмъ сна и сокер-
шениемъ стаго Духа пописао сей храмъ стаго
„Николај повеленїемъ и маздов преосвященѣй-
шаго патріарха кірз ћади Максима въ лѣто
„#3. р. п. в. а градъ огради въ лѣто #3. р. п.

Выше Монастыра патріаршіе западно брда су висока *Пакленъ*, *Слано полѣ* и *Штедимъ*, крозъ ова брда тече рѣка *Бистрица* зовома, ова покрай Монастыра тече и крозъ варопъ *Пењъ* и сливасе као и Дечанска Бистрица у Рѣку *Дримъ*, выше монастыра узъ рѣку Бистрицу два часа исподъ планине Штедима мали с јданъ предѣлъ *Ругова*, у овомъ горскомъ предѣлу живи око три четири стотине фамилија, кои су недавно изъ Римокатоличкогъ верозакона прешли у Мухамедански. Выше Ругове е давно реченый предѣлъ *Васоевићи*.

Преко планине Штедима такође горски е предѣлъ *Рожая*; овде живе Срби и Арнаути. Ови и други по овдашњимъ планинама мали предѣли подељни су свакъ за себе, да како поза себи јданъ одъ другогъ живе, тако исто поза себи јданъ одъ другогъ и бране се.

Жителји у овимъ горскимъ малимъ цредѣлима живећи неки признају кадкадъ забита (судъ) а неки не признају. И ови што признају збогъ тога виште, што морају изъ ближње вароши себи кућевну потребу куповати, него зато, што бы они баяги суду покоравалиссе. Тако на примѣръ: Руговци и Рожайци у Пењу иду у чаршију (пјану.) Бахоръ и дойни Васоевићи у Белополје. Суводолци у Нови Пазаръ и тако далъ. А када се између себе закрве и убију; онда нити сме

онай овамо, ни овай тамо, онда е правда слепа срећа, а судъ пушка по среди.

Одъ монастыра патріаршије као и одъ Дечана источно је на хиљада Пењска Тakovачка, Косово, Призренъ, Скопъ, и т. д.

Таково је одъ Патріаршије седамъ а одъ Дечана четири часа далеко, у овој вароши у време, кадъ су србски Патріарси првомъ владали училиску се ѡацы, кои су се за свештеничкій чинъ приуготовљавали. И данасъ стое казани, или ораніје, у коима се ело за ученике кувало. Ови казани као и неке земља, кое су фонду ѡачкомъ принадлежале биле, сада принадлеже једнай одъ Тakovачкій цаміа, одъ који земаља приходъ и данасъ поменутой цаміј доносисе, у Такову има само једно сто дома србски, друго су све до 4000 дома Арнаути и Латіни, (овако ове последње овде называју житељи римскогъ вероизвеста).

Одъ Такова до Призрена шесть је, а одъ Дечана 10 часова. Два часа одъ Такова далеко тече река Дримъ, у овој реки и рибу ватају, преко ове реке Дрима дигнутъ је једанъ велики одъ прилике 30. аршина високъ мостъ, кој је мостъ краљ Храпавый (Милутинъ) саградио, до скора је на њему била плоча и надпись, пакъ су ову Арнаути изразбјали, да небы мимопролазеци надпись прочитавали, одъ овогъ моста два часа далеко идући село је Хоча. Ово је село

збогъ свои лозомъ покривени брда знаменито, у нѣму има едно сто кућа србски са тринаестъ цркви, одъ кои само у две пою. Овде се прича, да су србски у Призрену живећи великаши у овомъ еелу имали свое винограде, па су ове цркве као на добрама својимъ поградили. Овде је и виноградъ Душановъ, онъ сада принадлежи Монастыру Дечанима, нѣга калуђери особито беру, у едну бачву, изъ кое такође особито вино чувају, съ коимъ службу служе, и кадъ гости у монастыръ долазе съ ныиме у славу Божју дижу.

Одавде је Призренъ четири часа далеко. Призренъ, овай царства србскогъ негдашњији престолнији градъ лежи на подножју знатне планине *Шар* на страни западной, исподъ града Призрена велика је варошъ истогъ имена. Крозъ средъ вароши тече велика и здрава рѣка *Бистрица*, која такође у рѣку *Дримъ* утиче, у вароши има једна црква потурчена, коју је светији Савва просветитељ србскій видио. На овој цркви је сада видио лепа звонара са обичнимъ великимъ прозорима, чудо! да ће ова оборена. Између црквији прозора на северной страни одъ цигле су узидане великимъ словима речи сљедује: „*Савва србски.*“ У овој цркви а сада претвореной џамији Турци слабо кланју, ће могу одъ срамоте, а оставили бы ју саставимъ, јеръ као џамију не могу да оставе, а као у очевидној цркви зазоръ имъ је кланјати, и заиста волели бы да ју ипсују

потурчими. 1846-те године сви Призренски Турци договорео да ју до темеали разоре, и тада жив ћай Господинъ митрополитъ призренски Игњатије, родомъ Гркъ, кои је тада Епархијомъ призренскомъ управљао, своимъ согласијемъ турекиј на разоренъ цркве уговореный договоръ подкрѣпи, и Турке на ово за инатъ Србима безчовечно дѣло ободри. Богъ да прости-тада ту десившегъ се Бискупа римокатоличкогъ кои за ово согласије чувши, кодъ Паше и сви Турака призренски живо настои, говорећи: да они у цркву недирају, и доказуюћи: да не смеду дирати, докле годъ онъ дворовима Аустријскомъ и Рускомъ не уније, и тако црква не разрушена до данасъ остане. Цркве је ове храмъ уснене Богородице, а Турци су ју назвали свету нетку изъ узрока, што они петакъ светкују. У Призрену има три цркве, у коима се служба Божја сопричује: Храмъ Вознесења, храмъ е. Аранђела и храмъ светог великомученика Ђорђа, узъ рѣку Бистрицу на половину часа одъ Призрена међу плаштвама; има јоштъ једна по много оборена тврдина, у којој су конаци (дворови) Душанови били, коју је Душанъ видео, но ова је празна, у њој нико не живи! ниже ове тврдине поредъ рѣке била је црква Душанова, храмъ светог Архангела, ову су Турци разорили, и одъ камена њеногъ дамју вачинили.

Око Призрена свуда су земља питоме, кое земљедѣла плодомъ свакојкогъ жита и сънокосмъ богато награђују. Маны холмићи посугти су лозомъ виновомъ, коя плодомъ своимъ живе умореногъ радника новомъ крѣпостю обновљава.

И варошь и градъ (тврдиню) Призренъ одъ источне стране својомъ огромностю закланя висока планина Шаръ, на кое подъ връ одъ Призрена за пять часова узилазије, и за пять часова низъ њу силазије у варошь Тетово, коя на подножју Шара источно лежи.

Шаръ је планина како висока тако и пространа, по њој налазије выше села у коима се виде обработани већи и маны холмићи, крозъ кое теку мале здраве рѣчице, кое свой воднији стремъ сливају у недра Бистрице. Ова је планина и пашомъ богата, у њу оближњи села житељи догоне на лѣтовиште (станови катуни) стоку (марву) гдје одъ изобилногъ млека праве прекраснији на гласу шарекиј сиръ. Преко шара одъ Призрена къ Тетову начинји се колесији друмъ, који је Сераскеръ Рушид-паша претерао топове кадъ је године 1844-те на Арнаутлукъ долазио. На врју Шара не мало преко целогъ лета налазије снега, кадкадъ му връ у средњему обели новимъ снегомъ,

Тетово је као и друга турска варошь, но и у њој живи немало половина Срба, тетовски као

и тетовске нахіе Срби у разговору заносе помало на бугарски езыкъ, връ тетовска и скопска нахіа граниче съ нахіама дибранскомъ и прилиникомъ, у коима еу Срби и Бугари измешани.

Крозъ средъ Тетова тече изъ Шара излазећа рѣка, коя ниже Тетова састаје съ рѣкомъ *Вардаръ* зовомомъ. Вардаръ изтиче изъ горића *Полога* одъ вароши *Гостивара* изъ једногъ села, кое се зове *Врушакъ*, збогъ овогъ извора мислимъ да је и село добило ово име *Врушакъ*.

Тетовске и гостиварске нахіе околина, зове се горњи и дойњи пологъ.

Тетово је образацъ свое народности. Тетовци преко свегъ томлења и угњетенія, коя одъ тирана за толика столѣтіја трпе, нису заборавили свое народне обычаје, по коима и данъ данашњи, кадъ славе светогъ когъ по старо-србскомъ обычају, дижу у славу Божјю, и пѣвају:

„Ко подиже у славу Божјю
на данашњи данъ
„помогла му слава Божја
и данашњи данъ.

„Всі языци воспещите руками

„Яко Христосъ избавитель есть съ нами

„Два Ангела шетају

„Райску пѣсму пѣвају:

„Сви Алліуй,

„Господи помилуй!

Кадъ ово испѣваю сви у славу Божије піо
изъ едне чаше, затымъ піо за здравље владѣ-
теля државе, после за здравље домаћина, и до-
маћинъ поздрави за здравље народа, комшија, ку-
мова и пріятели. И затымъ опетъ посъдаю.

Кадъ піо за здравље домаћина пѣваю:

„Ластавице препелице

„Куда си шетала

„У полѣ шетала

„Пшеницу зобала

„На кућу пала

„На кући слама

„У кући слава

„Да је жива домаћинска глава.

Ову самъ пеему чуо у селу Хочи у нахији
Призренской где самъ се трефio на слави врест-
ногъ једногъ родолюбца Симе Недељковића.

У овакомъ једномъ великомъ дружству у Тет-
тову рекнемъ я Тетовцима: Добро браћо! да
сте вы ваше обычае задржали? а они одговоре-
хе мой господине, Турци што годъ се је могло
узети све су намъ отели, само намъ је јоштъ
ово одъ наши Стари остало, што се ни узети
не може.

„Ой Тетово србства поносита

„Златне жице тетиво предраге

„Стреле твоје вршакъ діаманта

„Брани славу твоје предака.

Одъ Тетова два часа низъ рѣку Вардаръ у страни има еданъ монастыръ кои се зове *Лешокъ* подъ планиномъ *Плоча* названомъ. Исподъ ове планине налазе се неке зидине одъ града, на коима видисе и една кула до половине оборена. За овай градъ говоре да је скинкін, но многи посвежочавају, да се ово зове градъ *Леђенъ*, премда у некимъ несмама народнимъ стои, у Лебану граду латинскоме. Овде је Кнезъ Лазаръ начиню био еданъ монастыръ, кои је посвећенъ био светому Атанасију Александријскомъ. По многомъ времену изъ планина доје велика буря, коя реченији монастыръ немало савъ однесе. Сада се виде зидине одъ цркве, познаесе олтаръ и пѣвнице, има и неколико образа, кој живописъ познаесе, такође и место, где су ћелије биле.

После овогъ монастыра разрушенија калуђери се у оно за Србство врло мутно и опасно време разбегну, и монастыръ не обновљенъ остане.

Године 1641-ве Никаноръ владика Тетовски начини опетъ мали монастыръ подъ истомъ планиномъ у равни на име Кнеза Лазара, кои и дана се сушествује. У цркви стои подписано, но досета измрляно:

„Изкољенијемъ Оца и поспашенијемъ Сына и
„сокршенијемъ стаго Џха коздакијеса си храмъ
„успенијемъ престига нашега Господу и приснодѣкы Ми-

„рїи. Сакршице трудомъ и подвигомъ владыке
 „Кирил Ніканора Скопю и Пологу: Богъ да му
 „прости въ днъ судни Аминь. и Че: д. да за
 „Црквъ и за Крестъ далъ пише: поче одз тѣ-
 „мела зидатъ въ лѣто 13. р. м. д. Месеца Іуніја.
 „а свршице Месеца Септембра ві. а пописасе въ
 „лѣто 13. р. и. д. почесе писать месеца Марта,
 „а свршице месеца Априла к. токмо скончъ тру-
 „домъ, а иныхъ ничтоже. Майстори Грчки.

Храмъ је по старински изображенъ, но и са-
 да се прилично види. Надъ вратима храма изъ
 паперте видисе нешто одъ надписа: кои је мно-
 го избрисанъ и измрлянъ: — — Спѣшеніемъ
 Сына и Скршеніемъ стаго Духа си Божественни
 Храмъ престыя Езы и приснодѣви Марии об-
 новисе — — — Благочестиваго и Христолюбиво-
 го и стаго Краља и Самодржца Ксесрвскіја и
 Болгарскіја земли — — вѣчнаго ради помена. —
 Далъ је све избрисано.

Овде је Кнезъ Лазаръ изображенъ, кои на
 руци цркву држи.

Паперта ніе изображена, познаесе да је по-
 сле наставлѣна.

У овомъ манастиру живе четыри до петъ
 калуђера съ настоятелемъ.

Изъ Тетова је осамъ часова далеко низъ
 рѣку Вардаръ идући градъ *Скопѣ*, на среди о-
 вогъ пута на едномъ кршу видисе градъ, којега

и называю *Просекъ, Срезовъ градъ*, но по своей прилицы овако се звалá и рѣка *Вардаръ*. За овога Среза овуда преповедасе, да је био одъ Бугарске кралѣвске фамилије, кои је одъ свои утекао, и подъ заштиту цара србскогъ Стефана первовѣнчаногъ прибѣгао, царь га прими пріятельски, и даде му предѣлъ и дана съ зовомый *горни и дойни Пологъ* за уживанѣ, где је реченый Срезо земальске заповести точно извршавао, но кадъ мало оснажио сазида овай градъ, и почне зло съ народомъ поступати. Царь Стефанъ опомене га, да съ врученымъ му народомъ човечески постуна, но Срезо сада и цару покорность одкаже почевши народъ явно мучити. Између други безчинја преповедасе овде и ова: да је бацао живе люде съ моста, кои је исподъ града на рѣцы Вардару био, и којегъ се зидови, као и зидине домова одъ села, кое се звало *Собріја*, виде. Срезо је дакле съ овогъ моста люде живе бацао у рѣку, и кадъ су се ови страдалци съ водомъ борећи се давили, онъ је одозго викао смејућисе: „Чувай кожу, да ти се непокваси.“ На овако грозно поступанѣ принуђенъ буде Првовѣнчаний послати светогъ Савву, као Архиереја, да овогъ мучитеља посоветуе, и као Пастиръ цркве да га божественнымъ речма одъ тако богомрзески дѣла одврати; но Срезо у место да бы се божественнымъ светогъ Савве речма повиновао, то онъ јоштъ выше гордећисе рекне, да у прі-

јательству свои сродни сирѣчъ Бугара живећи неће за србско владѣніе да зна. Светый Савва видећи свой трудъ безъ успѣха скорбно отиде одъ овогъ новогъ владѣтеля, говорећи му, да ће одъ Бога наказанъ, быти, ако се не поправи. По одлазку светогъ Савве једну ноћ новиче Срезо изасна: „Недайте, недайте! уби ме калуђеръ Савва! и тако гризући свой езыкъ животъ своей безъ покаянія оконча. Одъ овогъ Срезовогъ града четири в часе до града Скопъ зовомогъ, узъ путь поредъ рѣке Вардара има једна кисела вода, коя в врло супорита, да се јдува мало даде нити, но које нје научио неможе нимало да се в напије. Кисели вода је сама путуюћи выше видјо, но и овуда нико не употребљава. Скопъ лежи на једномъ маломъ, једно поль часа поредъ рѣке Вардара продуженомъ брду, у граду живи само пунјданый Гарнизонъ. Варошъ је велика, крозъ ю тече рѣка Вардаръ, и одавде на ниже тече крозъ градъ Велезъ, Тиквашъ, исподъ Тикваша крозъ Демиръ-Капију, и кодъ Солуна у море утиче.

Скопски жители вису тако сурови. Трговци њини мешаю се съ европейскимъ людма, и увиђају како се народи просветомъ облагорођавају. Они имају једну велику одъ скора начињену и врло лепо украсену цркву, имају такође и две старе, у коима се служба божја совршава. Имају такође прилично заведене три школе съ три учи-

теля. У трейој школи уче дъца Граматику, все-
міру Исторію, Исторію црковну, Исторію на-
родну. Землеописаніе, по нешто изъ Філософіе
и т. д.

Предъ старомъ црквомъ светогъ великому-
ченика Димитріа узидана е кодъ врата црковны
споля, една половина надгробне плоче, коя е уз-
дужъ пребіена, и єдне половине нема. На дру-
гой ової узидатої половини стои написано —
безъ смисла, еръ су речи на другой половини
плоче изгубљисе — слѣдуюће:

— Ш црквихъ ладъ произидохъ.
— Гдохъ мрн зековома вѣхъ
— въ создавшаго ме вѣки мни
— шобраза бнемже наречена
— тому УХ на ме пришедшу и зе
— УГ Мѣа Априла 7. днъ црткѹющу
— му сыну всѣми Сербли и Греки
— Стефану и превозлюбленому
— молю же вы ш Ги бцы и
— въ молитвахъ своихъ.“

Мислимъ да е матере цара Уроша послед-
њъгъ.

На градской кули поредъ Вардара стоећий
има неки надписъ, но повысоко је, те ее неможе
одздо да чита, а пеятисе ризично је одъ Тура-
ка, а преко све ове немогућности много је из-
кваренъ куршумима изъ пушака, могао самъ до-

гледати, и међу словима разпознати ове две три речи кое сљедују.

— — — Міца Дек. бѣ пре стакисе Стѣфанъ — — —

У 6-той линіи прочитао самъ

— — — гробъ њего бысть
ништа выше разпознати несамъ могао. Казива-
ли су ми ондашњи житељи, да у овомъ граду
надъ некомъ капијомъ велика су слова на каме-
ной плочи изрезана, коя је слова Царь Душанъ
изрезати дао, но ни у граду свакомъ не сло-
бодно ћи, а камоли слова прочитати. Може
быти да ће се наћи кои Србинъ, које выше
пара стекао да овуда пропутуе, и који ће моћи
ова мномъ недокучена слова добро извидити, и
свомъ роду за честь поклонити.

Овде у Скапю у вароши налазише једно ве-
лико старо, но са свимъ тврдо и врло лепо зда-
ње, у којему много соба има, како на дойномъ
тако и на горијемъ спрату. Све су ове собе на
ћемеръ (сводъ) сазидане, зданје је ово оловомъ
покривено. У ово зданје уносе се трговачки ес-
пани, одъ који се овде и ћумрукъ узима. Овде
преповедају, да је ово зданје Душанъ саградити
дао, кое је у оно време за касарну сербски вој-
ника служило.

скопской музн.

Блисетасе Скопя връ

у руцы Мінерве

На удвой смѣло чека

Музaa херое,

Гле! Србства чедо

иза ена пренуто

Изъ прею Генія

црпни любве жаръ.

Не Геніе! побди!

охрабри питомце

Къ матери Слави

у крило спѣшиши.

Чуй путниче хуку

Скопя питомца

Како съ сѣ Музомъ боре

да достигну славу

За вечеромъ Кнеза

Подло изгублѣну

Сыномъ слободе зоромъ

храбро освѣєну

Напредуй Славянче

у надежди съ Богомъ

Да достигнешъ Майку

родившу те съ правдомъ

Путник.

Овде у нахиј скопекой има више цркви, кое су Неманићи поградили, одъ који неке пою, а неке су баталње, такође има и една црква задужбина Краљевића Марка, коя и данасъ пос.

У селу Люботину, у којему само три фамилије србске сада живе, а друге су све арнаутске, има црква Душанова, коя је разорена, кубе јој је јоштъ цело и надъ вратима видисе на плочи изрезанъ надписъ: „Мы Стефанъ Душанъ Царь Сербскихъ, Болгарскихъ и Греческихъ земль. . . . —

Три часа далеко одъ Скопја у планини има једанъ манастиръ храмъ светы Архангела задужбина Душанова, у којему по три четири калуђера живе. Овай је манастиръ одъ тесаногъ камена сазиданъ, између камених редова узидано је по једанъ по два реда циглѣ у зидъ, кое цигље зиду за украсеніе служе, кубе је једно и лепо украшено. Предъ црвомъ на зиду живописанъ је једанъ младић, съ подпишомъ „Стефанъ Вла — — — — — Братанацъ. — —

друго је избрисано. За овога младића говорисе да је био настаникъ, кадъ се овай манастиръ градио.

Скопска нахија граничи съ нахијомъ Дибрањскомъ јужно, а северно съ нахијомъ вранјскомъ, вранјска съ пиротскомъ и лесковачкомъ, лесковачка съ нишевачкомъ, Нишъ је границомъ са данић Сербије.

Приштинска нахија и Косово остае одъ Скопја съверо-западно.

Одъ Скопја Косову идући дођесе у Клисуру, (пролазакъ између планина) и овомъ три часа путуюћи до града Качаника.

„Едномъ бъше поранјо Марко
„увъ клисуру тврда Качаника „
„стаде нѣму посртати шарацъ „
„посртати и сузе ронити“
(Србска народна песма.)

Градъ Качаникъ и сада съществуе, но у нѣму живе само неколико караулџија (стражара) кои одъ путника овуда пролазећи истражую да пре-гледе пасоше, и одъ кириџиски и трговиномъ натоварены коня ћумрукъ узимаю.

Одъ града Качаника почина дужъ поля Косова источно и выше Вучитрна кодъ града Звечана севршуе западно.

Спрамъ Качаника на южной страни край Косова видисе планина Любошени, кој е у свой овой окolini найвыша, на ньой преко целогъ лета има снега. Одъ Качаника четири часа низъ Косово съ леве е стране село Неродилѣ, кое пре убиенія младога цара Уроша звалосе Породилѣ, у овомъ селу имали су Неманићи своя добра, и данась има у нѣму изворъ, за кои селяцы говоре, да е Вукашинъ, кадъ е съ царемъ изъ лова ишао, на нѣму младога цара убіо, съ овогъ извора скоро цело село воду носи.

Одъ Неродимлъ мало ниже е село *Сазліа*.

„Одъ Сазліе до Ђемер-капіе.“

(Косовска пеема.)

Сазліа е едно блатно место у средъ Косова, збогъ овогъ и село зовесе *Сазліа*. Далъ одъ Сазліе Косовомъ, два часа идући црква е *Грачаница*, ово е задужбина краля Милутина.

Црква е ова одъ тесаногъ камена начинѣна, на којој се четири мана и једно велико кубе види, између каменя уметане су у видъ редови циглъ, кои споляшномъ виду за укращеніе служе. Прозори су на цркви врло мали, збогъ чега у цркви слабо се види. Паперта е одъ храма много нижа, на среди кое је једно пизко кубе утврђено, ова нје одъ камена тесаногъ видана, по чему се познае, да је после насталѣна, у овој цркви има јоштъ са стране по једна мала црквица, но у њима се не служи.

Съ десне стране у овој црквици, у коју се изъ Олтара велике цркве улази стое на виду исписане привилегије (диплома) одъ краља Милутина цркви овој дароване године одъ миробитіја 6730.

У храму велике цркве на десномъ столпу живописанъ је образъ краља Милутина съ овимъ надписомъ:

„Стефанъ Урошъ Хртъ Богу вѣръњъ
„Милостіју Божјеју краљъ“

„Самодръжецъ всѣхъ сѣрбскихъ земль и по-
морскихъ и хтіорз.“

Съ леве стране на столпу изображена е кра-
льица съ надписомъ:

„Симонида Кралъица Палеологіна дци цара
„Андроніка Палеолога.“

Сва в црква као и паперта изображена.

Надъ вратима храма изъ паперте написано е:
„Ез церкви стояще славы твоєј, на Небеси сто-
„яти мнимъ, Бце дверь Небесна, Тврзи намъ
„двери милости твоја, ажто з. о. з.“

У Паперти усађенъ е съ десне стране еданъ
за полъ фата высокъ камень, на кој меће се
књига, кадъ се полуночица чита, или кадъ во-
дица светисе служи за столъ, на овомъ камену
изрезане су ове латинскимъ словима речи:

на единой стране

D. M.

M V M R. Sycesso et Aelie Agrippinae eius
parentibus et Aur Asclepia di generorum Aelii in
genial et sicessa Agrippae Liet mnovanti in Genus
genere Aurel Aurelianus Nepos. B. M. F E C.

съ друге стране велика су слова

Havete Rasiaec

T E S.

Одъ ове стрије на зиду пише слѣдуюће:

„Изъoleniemъ Оца нерождена, и поспѣшиеніемъ Сына рождена и сознанія, и совершение стаго Духа ѿ Оца исходяща и въ Сынъ почивающа пописасе сїа припрати при Успеніи пречистымъ Влчицы нашеѧ Бѣзы и приснодѣкы Марии, повелѣніемъ пресвященнаго Архіепископа Пекскаго, и Патріарха всѣмъ Серблемъ и поморскимъ странамъ и прочихъ Кирѣ, Макаріја, Трѣдомъ и настоаніемъ ксеноакиленнаго Митрополита Херцеговачкаго кирѣ Андоніја, ему же вѣсть Братанацъ, и скршилъ въ лѣто 1860. ѡ. д. Мѣса Сентемврија и. День. Хс вачало и конецъ. Слава Скршителю Богу ѿ всѣхъ Аминь.“

Одѣ цркве Грачанице два часа низъ Косово ѿ десне стране лежи варошъ Приштина, једно 3000 дома имања, но само треће исе (део) србски. У Приштины су немало све цаміје одѣ тесаногъ камена зидане. Овде люди, причају, да су ове цаміје све одѣ задужбина жена сазидане, коихъ су мужеви на Косову пали, ово є вѣроятно, јеръ у другимъ варошима овуда нису тако богато зидане цаміје, премда јй има и овакови. У Приштины као и у другимъ у овој књиги вѣнь назначенимъ варошима има једна школа, у којој се дѣца помало читати и понешто писати уче.

На левой страни преко Косова спрамъ Приштине видисе планина Голешъ или Голіја гдј є Вукъ Бранковићъ, кога Косовцы уза сваку речъ

куну — Кнеза Лазара издао. Ова планина ще голема, но е са свимъ гола. Исподъ Голе крозъ равницу Косова тече рѣка Дрница на којој има каменити Мостъ. Одъ преко Моста једанъ сатъ далеко къ планинама нахје призренске идући види се една кула, одъ ове куле почнив Нахја призренска.

Између Приштине и Голе на средъ Косова има једанъ каменити Мостъ (врагодиски мостъ) исподъ кога се рѣка Дрница састаје са Ситницомъ, у несмама косовекимъ знаменитомъ рѣкомъ, и Дрница овде губи своје име.

Рѣка Ситница истиче једъ села Неродимља, тече поредъ Сазлје крозъ средъ Косова, и подъ градомъ Звечаномъ на дну Косова у Ибаръ утиче.

Одъ Приштине једанъ часъ и половина на средъ Косова је Муратовъ (цара турскогъ) гробъ, кога је кръпка мышица Обилићева овде пробуразила, и се ће тимъ чисту върношть према своме и отечества Господару и пару осведочила.

Надъ гробомъ Муратовимъ сазидано је турбе (капела) где дервиши клавију. Око турбета овогъ подигнутъ је једъ, унутра свакъ мало одличнији може унићи, да види гробъ Муратовъ. Кадъ иђе, кој ту униће, треба ту десившимсе дервишима по који новчић да даде на даръ. Око овогъ турбета једъ прилике на 50 коракаља раздалеко видесе два три за билјге служећа у

кошана камена, за кое говоре, да е довде Милошъ Обилићъ скакао, кадъ е исподъ шатора Муратовъ изышао. Одавде а полъ часа далеко има село *Расково*, овде су Милоша Турцы савладали, и на нѣму оклошъ (панциръ) разковали и скинули, збогъ чега е и село ово име добыло.

Близу Села Раскова на рѣци Лабу има Мостъ, кој се зове *Бабинъ мостъ* исподъ моста мало далъ саставе Лабъ са рѣкомъ Ситницомъ, и овде Лабъ губи свое име. Између Бабина моста и између града Вучитрна на десной страни стое јоштъ зидине Самодреже цркве, за ову цркву кажу, да є Кнезъ Лазаръ у нйой причестіо војску, пре него се съ Муратовъ ударіо. Ову су цркву Турцы за инатъ разорили. И садъ є село кодъ цркве ове истогъ имени.

Вучитрнъ лежи край Косова у равни. Варошъ ова ніе толико голема. У вароши є тврдина, коя такође ніе голема. За ову тврдиню говорисе, да су ю Войновићи градили, кој се у србскимъ пеесмама поминю. Поредъ вароши тече рѣка Ситница, коя јоштъ само два часа свое теченіе продужава, и исподъ Митровице у дну Косова подъ градомъ *Звечани* у *Ибаръ* утиче, и ту свое теченіе свршуе. рѣка Ибаръ исподъ Новогъ пазара три сата далеко рѣку Рашку, коя крозъ средъ Н. пазара тече, у себе прими, и одавде у садашњу Сербію улази. Градъ

Звечани лежи на једномъ брду, но одъ нѣга са-
мо развалѣне зидине видесе.

Кодъ Вучитрна близу има село *Баня*, выше
овогъ села подъ планину има едно врело, кое
се зове Милошева Баня, на ову воду долази на-
родъ, и свое болестнике ради исцѣленија доноси;
говорисе, да е овде Милоша Обилића гробъ.

Косово поље равно е са обичнимъ долина-
ма. Око рѣке *Ситнице* *Лаба* и *Дрнице*, свуда
виде се села насељна, гди и лепи ораћи зема-
ља и сѣнокоса има. По нѣму гди нема воде,
манѣ има и житеља. У нѣму су три вароши.
Приштина, Вучитрнъ и Митровица, на връ Косо-
ва источно градъ е Качаникъ, а на дну Косова
западно зидине су града Звечана. Косово е
дугачко 15. а широко одъ четири до шестъ часова.

По свима у овој књижици досадъ описа-
нимъ Градовима, варошима, и по некимъ селима
путуюћи, имао самъ прилику чути, да народъ
Србски единогласно Вука Бранковића осуђуе, и-
ли болѣ рећи куне, што е издао свою браћу на
Косову, и говоре, да ово издайство ніе было
само случајно, по пре уговорено.

Я самъ се заиста чудіо, кадъ самъ читao у
описању почившегъ Кнеза Васоевића, (когъ е Вл.
црног. Петар' И даном' му дипломомъ окнежио.) гди
онъ у описанју Косова поља вели, да е одъ южни
Србалија, и одъ некогъ Крушевљанина чуо, да
јужни Срби кнеза Лазара осуђую, а Вука Бран-
ковића оправдавају. Я ево прођо све предѣле

србске, а напаче предѣле южне, у коима є и полѣ Косово и неки останцы владѣтеля Србски, кое останке южны Срби и ако простаци зрео и свойски цѣнити знаду; и нигди нисамъ чуо, да Срби Вука Бранковића оправдаваю, но та заиста као издайника куну, а свуда Кнеза Лазара за света почитую. Такође Срби особыто южны куну краля Вукашина, кои є младога цара Уроша убіо. Ђеръ се є ово убиство на южной страни Сербіе и догодило.

Мени є за чудо и ово было, кадъ самъ чуо, како овай южный народъ Србскій оба Патріарха осуђуе, што су народъ Србски одавде извели, говорећи: Патріарси све болъ и болъ фамиліе побраше, кои су могли и имали съ чимъ путотвати, и у Нѣмачку одведоше; сиротиня, коя ніе могла за ныма ићи оста безглавна. Затымъ на упразнѣну землю населишесе Турци и Арнаути, а нешто и Бугари. Турци тада са умножаванѣмъ населбине свогъ народа заузеше надъ нама велику силу, поотимаше намъ сву землю, и то бысе све опростило. Мы бы давали као што и даемо и четвртину и десетину, само да смо на миру, но ево горке жалости: Помеђу наše живећији Арнаути наймљу по некогъ пристава (слугу) те имъ кодъ куће работа, а они съ пушкомъ у руци по нашой сиротини одаю, робе, пале, отимаю, бію, и свака насиља, коя се измиелити могу, чине, да бы сва сиротиня волъла

умрети, него ова безчовечна тирянетва трпити, но Богъ душу неће да узме. А да није Патриарси нашу браћу одъ насе одвоили, небы могли Турци прекомърну ову силу надъ нама заузети.

У Нахији Вучитрнскай четири часа одъ Косова има једанъ Монастыръ *Дѣвица* овако наименованый збогъ тога, што се е једна дѣвица одъ проказе исцѣлила. Преподобни Јоаниће, кога је гробъ у овомъ Монастиру, живјо је овде у плавини као пустиньникъ. Дѣвица ињка, коя збогъ проказе не могла трпљица быти у дому свогъ Оца лутала је по планинама, и тако наиђе на овогъ пустиньника кодъ извора, на комъ је речений пустиньникъ воду пio. Пустиньникъ видећи прокажену дѣвицу запита је, шта чини по планини, дѣвица се изясни, да ју у дому отчиномъ збогъ проказе не трпе, онъ јој рекне, да се на овомъ извору мје, дѣвица омивши се буде одъ проказе исцѣлена. Отацъ дѣвице ове кодъ овогъ исцѣлителногъ источника затымъ сазида Монастыръ, где је по томъ Преподобни Јоаниће скупивши братство живјо. У овомъ Монастыру живе садъ калуђери съ настоятелјемъ.

Одъ града Звечана на левој страни рѣке Ибра одъ прилике три часа одъ Косова лежи село *Бањска*, постойбина Страханьића Бана, поznатога юнака у песмама косовскимъ,

„Неко бъше Страхићу бане

„одъ малена бањске край Косова.“

У овомъ селу има велика црква, задужбина краля Милутина, узъ кою су Турци Мунару озидали, и сада за цамію служи, црква ова како е сазидана ніе ни у чёмъ покварена.

Свудъ у овымъ око Косова Нахіама има выше цркви, као и некій Метоха, одъ кои неке пою, а неке помало или са свимъ разрушене су, неке бы пакъ съ малымъ трошкомъ пограђене быти могле, да се у ньима Служба Божјя свршуе, но моя е намѣра была описати само оне, у коима самъ какове за Србство вредне достопаметности примѣтити могао.

НА ВИДОВЪ ДАНЬ

(Л. 1839.)

Да грозна Сербском' духу позорища!
О Мати бъде вечеро кнежева!
Увы, Лазаре, што ты рече!
Подиже невѣру поредъ себе,

А благороду низверже душу, ахъ,
На вѣчно Сербомъ жалостну пагубу! —
Онъ рече. Уста Милошъ, духа
Храброску, душе красотомъ дика

Свег' Сербскогъ Рода: перси му с' волную,
У духу расте намѣра гигантска.

Юнакъ ме трпи подлу лягу,
Одлази. Ждралъ намъ га вѣрный чека.

Ноћь испредъ нѣга бѣжи, а зорица
испредъ нѣга спѣши; путь му осветлюе,
Вукъ лажомъ куе браћи оковъ.
Ныја се древо свободе Сербомъ.

Царь Муратъ лежи. Съ мачемъ у досницы
назадъ гордъ спѣши Обилић къ своимъ.
Опеть га рѣчъ задана врати
Къ Султану. Гнѣчи му петомъ шю.

То незна войска. Ослаби храбрый духъ.
Кнезъ силнимъ словомъ за часъ га подигне,
Већь вриште коньи; Смртоносни
Сѣваю Мачеви; гину врази.

Ахъ изневѣри, пакленый породъ Вукъ.
Непоколебимъ остасе духомъ Кнезъ,
На крѣпкомъ мышломъ кровожедие
Османске душе у Тартаръ шилъ.

Но силамъ людскимъ предѣль е положень.
Юнацы Сербски до тога текоше
За примѣръ свѣту. Судба черна
Шаторъ предъ Муратовъ тешкомъ рукомъ

На смерть намъ води Кнеза и Милоша.
Самъ Геній плаче, гледећи погрѣшке

Две. Милошеву лепо правда,
Пакъ є приинеуе на чашь Кнезу.

Съ тог' снима; меће перси на Вукове,
Доброту Кнеза хитро обманувше.
На чело реже печать стыда,
Клетви га народной на вѣкъ дае.

Вы не можете Милоша ледене
О перси судит'. Чувство є судацъ ту.
Незните шта є восторгъ душе.
Обзире с' владѣтель, Ерой лети,

Умъ ладный оног' води, а овога
Кипеће сердце; храбра и десница.
На дружество чекат' незна ова;
Изводи достойна себи чуда.

Божество намъ є душа у тѣлу;
Дубоко чувство честног' и краснога
Чистъ образъ нѣговъ. Милошеве су
Силе су огњне слуге оногъ

Та Милоша бы, лажь да не сплете Вукъ,
Скиптръ задержали несрећие Сѣрбіе.
Баръ поздно, Срби, учте с' цѣнит'
Нравствене Милошеве; Лажь дозиават'.

Лукіанъ Мушицкій.

СПОМЕНЬ*Видова дана*

За вечеромъ Лазарь сѣди
 Сутра иде Видовъ данъ;
 Погружена нѣга гледи
 Србске войске емућень стањ.

Съ упалѣномъ воштаницомъ
 Надъ Лазаромъ Геній стои
 Скорбнымъ лицемъ къ трону судбе
 Онъ управля погледъ свой.

О, уклони свемогућа
 Ово одъ твогъ Народа;
 Нie Народъ, нie Земља,
 Гди невлада слобода.

Но безгласна стои судба,
 Око нѣ е ужасъ стра;
 Дечанскога крвь облива
 При подножю нѣномъ пра.

У сувама Душанъ тоне,
 Силно тутни грома звукъ;
 Съ пребеномъ воштаницомъ
 Осветлява Геній кругъ.

Съ тужнимъ лицемъ садъ изчезне;
 Смртный Србству куча часъ;

У прсима свакій ноен
Судбе свое горкій класть.

Вражда сее люто семе,
Вера с' зове неверомъ,
Вукъ се диже, Милошъ пада,
Милошъ дика Роду свомъ. —

Бурно свиће Видовъ данакъ
Да оправда прошлу ноћь;
Аль е слаба людска рука
Гди с' противи вышня моћь.

Није л' Рима древногъ сила
Полубожна негда была?
Све поруши судбе власть;
Лети Србинъ, лети вольно
На Косово полъ бойно
Лети свою у пропасть.

Сабљъ звече,
Брда ёче,
Крвь се ліе,
Срце біе,
Коньи вриште,
Майке пиште,
А Юнака ране тиште,
Сложно браћо,
Србинъ біе,
Милошъ гди е?

Муратъ лежи:
 Турчинъ бежи,
 За слободомъ Србинъ* тежи.
 Но Вукъ бежи;
 Лазаръ пада,
 Све пропада,
 Ахъ, надвлада
 Турчинъ лютый,
 Небо с' муты,
 Србску славу Србску храбрость,,
 Србеко име, Србеку знатность
 Све прогута Видовъ данъ.

Ништь на земли постояногъ,
 Данась весео, сутра тужанъ,
 Данась силанъ, сутра сужанъ,
 Данась славанъ, сутра бъданъ,
 Данась соко, сутра мравъ.

* *

Дуго Србинъ пишти
 У неволи той,
 Ковъ га робства тишти
 Ние своме свой.

Сва Србия тужна
 Еданъ синъй гробъ
 Сынъ е оплакивамъ,
 Свуда тужни робъ.

У несрећне земље
 Онъ прелази странъ,

Да избегне тужный
Люта робства станъ.

Отечество губи
Свакомъ туђинъ свудъ,
Србско чедо дои
Туђе майке грудъ.

О, смилуйсе вышнйый
Гињвъ утоли твой,
Одъ пропасти вѣчне
Спаси народъ мой.

Тако тужнимъ гласомъ
Србія воша,
Аль е ранна смертномъ
Вѣчна вышнѣгъ воля.

* * *

Време иде време бежи
Буйнимъ стремомъ, буйномъ хукомъ.
Све раздире кивномъ рукомъ,
Кудъ манито сртный тежи,
Юче силанъ, данась смиренъ,
Юче славанъ, данась презренъ.
Юче страшанъ, данась сатренъ,
Юче тиранъ; данась робъ.

* * *

Съ вышеземногъ садъ Престола
Свой разлива судбе гласъ:

Чуйте Србли, Бож'я помоћь
Милостиво здравля васть.

Што је Србинъ злопатіо,
Причина је себи самъ,
Вражду, раздоръ и неслогу
Онъ обљуби себ' на срамъ.

Грехъ Душана покаянъ је,
И што крвный створи Вукъ,
Проклетство је освећено
Чуда Србе Србу другъ

Будите се вы Сынови
Изъ дремежа свакій свогъ,
Некъ васъ Србинъ братъ дочека
Као жељногъ брата свогъ.

Свеђу наука подпалуйте,
Да познате среће цветъ,
Текъ је онда права срећа,
Гди с' незнаня руши сплетъ."

Тако судба мати рекне,
Слијний небу сину зракъ
Бурный облакъ, и давнашњий
Разбегну се беде мракъ.

Опетъ Геній је воштанициомъ
Указа се целомъ садъ,

Младко лице руменъ краси
Задовольства лепый сладъ

Умилято насмеши се,
Пакъ загрли Србскій родъ,
„Вечно Роде вековао,
Вечно славомъ успевао,
У блистанию сазревао,
Купећ' слогѣ райскій плодъ..

* *

Радо човекъ споминѣ
Свое негда яде,
Кадъ му болѣгъ живота
Дне часови сладе.

Но користь е спомена
Што страдалци гледе
Да с' назльивочуваю
Одъ подобне беде.

(Извађено изъ Голубиће одъ год. 1847)

Ове стихове „Споменъ Видова дана“ преписао самъ я изъ книжице назване, „Историческо — критическо описание битке Косовопольске. Господиномъ Торђемъ Малетићемъ сачинѣне, и Господиномъ Торђемъ Мушицкимъ Мед. Докторомъ и Кавалеромъ 1847-ме год. издане, на представленије Јеромонаха и сосудохранителя високо-Дечанскогъ Агатангела Ристића, врестногъ

любитеља књижества, кои ми говораше, да су ови стихови доста разумителни за насть Србе у старој Србији живеће, кои и пре читати прилике имали нисмо, полезни.

卷之三

七言律詩二首
庚子年夏月
王國維
王國維著《宋詞》一書，其序言曰：「予自謂不遺過庭，亦不至
過庭不遺。」此言不虛也。予之學問，實出其父之右。

